

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑ ΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΚΓ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΙΩΑΝ. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14 | Ι ΜΑΡΤΙΟΥ 1974 | ΑΡΙΘ. 3 — 5

ΣΥΜΠΟΣΙΟΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β'.

Π. *Εὐφράνθητι, στεῖρα ἢ οὐ τίκτουσα, ῥῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα, ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα, ὃ εἶπεν· Εὐφράνθητι, στεῖρα ἢ οὐ τίκτουσα, ἡμᾶς εἶπεν· στεῖρα γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν*
5 *πρὸ τοῦ δοθῆναι αὐτῇ τέκνα. 2. ὃ δὲ εἶπεν· Βόησον, ἢ οὐκ ὠδίνουσα, τοῦτο λέγει· τὰς προσευχὰς ἡμῶν ἀπλῶς ἀναφέρειν πρὸς τὸν θεόν, μὴ ὡς αἱ ὠδίνουσαι ἐγκακῶμεν. 3. ὃ δὲ εἶπεν·*
“Οτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα· ἐπεὶ ἔρημος ἐδόκει εἶναι ἀπὸ τοῦ θεοῦ ὁ λαὸς ἡμῶν,
10 *νυνὶ δὲ πιστεύσαντες πλείονες ἐγενόμεθα τῶν δοκούντων ἔχειν θεόν. 4. καὶ ἑτέρα δὲ γραφὴ λέγει, ὅτι οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς. 5. τοῦτο λέγει, ὅτι δεῖ τοὺς ἀπολλυμένους σῶζειν. 6. ἐκεῖνο γὰρ ἐστὶν μέγα καὶ θαυμαστόν, οὐ τὰ ἐστῶτα στηρίζειν, ἀλλὰ τὰ πίπτοντα. 7.*
15 *οὕτως καὶ ὁ Χριστὸς ἠθέλησεν σῶσαι τὰ ἀπολλύμενα, καὶ ἔσωσεν πολλοὺς, ἐλθὼν καὶ καλέσας ἡμᾶς ἡδη ἀπολλυμένους.*

Π. 1. Ἦσ. 54,1. Γαλ. 4,27. 11. Ματθ. 9,13. 15. Λουκ. 19,10. Πρβ. Α' Τιμ. 1,15.

7 ἐκακῶμεν Ι | 9 τοῦ : λ. Ι | 11 δὲ Α Σ : λ. Ι | 15 Χριστὸς Α Σ : κύριος Ι.

Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο Ν

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ Β΄.

(^οΑπόδοσις εἰς ἀπλὴν νεοελληνικὴν γλῶσσαν).

Π. 1. «Εὐφράνθητι στεῖρα ἢ οὐ τρίκτουσα», (χαῖρε χαρὰν μεγάλην σὺ ποῦ ἤσουν μέχρι τώρα στεῖρα καὶ ἄγονος), «ρῆξον καὶ βόησον ἢ οὐκ ὠδίνουσα», (βγάλε φωνὴν μεγάλην καὶ κραύγασε ἀπὸ ἀγαλλίασιν σὺ ποῦ δὲν ἠσθάνθης τοὺς πόνους τῆς γέννας μέχρι σήμερα), ἐπειδὴ τώρα εἶναι πολλὰ τὰ παιδιὰ τῆς ἐρήμου μᾶλλον παρὰ ἐκείνης ποῦ εἶχε τὸν ἄνδρα. Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἶπεν (ὁ προφήτης Ἡσαίας), ἦτοι «Εὐφράνθητι, στεῖρα ἢ οὐ τρίκτουσα», δι' ἡμᾶς τὸ εἶπεν διότι στεῖρα ἦτο ἡ Ἐκκλησία μας προτοῦ νὰ δοθοῦν εἰς αὐτὴν τέκνα (ὑπὸ τοῦ Θεοῦ). 2. Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἶπε· «Βόησον, ἢ οὐκ ὠδίνουσα», τοῦτο σημαίνει· ὅτι πρέπει τὰς προσευχὰς μας ν' ἀναφέρωμεν (μὲ καθαρὰν καρδίαν) μόνον εἰς τὸν (ἀληθινὸν) Θεόν, καὶ νὰ μὴ «ἐγκακῶμεν» (νὰ μὴ δυσανασχετῶμεν καὶ τὸ κάμνωμεν χωρὶς προθυμίαν), ὅπως αἱ γυναῖκες ποῦ ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς ὠδῖνας (τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ). 3. Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἶπεν (ὁ προφήτης)· «ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα», (τὸ εἶπεν), ἐπειδὴ ἐνόμιζεν (ἐβλεπεν) ὅτι εἶναι ἔρημος (ἐγκαταλειμμένος) ἀπὸ μέρους τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς μας (ὁ λαὸς καὶ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἡμῶν τῶν ἐθνικῶν ποῦ ἡμεθα ἁμαρτωλοὶ, προηγούμενος, δηλ. ὅλοι οἱ ἄνθρωποι), τώρα δὲ ποῦ ἐπιστεύσαμεν ἐγίναμε περισσότεροι ἀπὸ ἐκείνους ποῦ ἐνόμιζον ὅτι ἔχουν τὸν Θεόν (δηλ. τοὺς Ἰσραηλίτας). 4. Καὶ ἡ ἄλλη δὲ Γραφή (ἡ Κ.Δ.) λέγει, ὅτι (εἶπεν ὁ Κύριος) «οὐκ ἤλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς», (δὲν ἤλθα εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ προσκαλέσω (εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μόνον) τοὺς δικαίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἁμαρτωλοὺς). 5. Τοῦτο λέγει ὁ Κύριος ὡς ἐντολήν, διότι πρέπει (ἔχομεν ὑποχρέωσιν) νὰ σώζωμεν (μὲ κάθε τρόπον) ἐκείνους ποῦ εἶναι διὰ τὴν πρῶλειαν (ποῦ ὡς ἄπιστοι καὶ ἁμαρτωλοὶ πρόκειται νὰ ὑποστοῦν

τὸν πνευματικὸν θάνατον καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην, ἐὰν δὲν πιστεύουσιν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ δὲν μετανοήσουν). 6. Διότι αὐτὸ (ἀκριβῶς) εἶναι τὸ μέγα καὶ θαυμαστὸν, ὄχι μόνον νὰ στηρίζωμεν ἐκείνους ποὺ πιστεύουν (καὶ ἀγωνίζονται νὰ ζοῦν βίον χριστιανικόν), ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ πέφτουν εἰς τὴν ἁμαρτίαν (τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ἀπομακρύνονται τῆς Ἐκκλησίας καὶ χάνουν τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, ἕνεκα τῆς ἀπιστίας καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν πράξεων των). 7. Ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς ἠθέλησε νὰ σώσῃ ἐκείνους ποὺ ἐβάδιζον πρὸς τὴν ἀπώλειαν (τὸν πνευματικὸν θάνατον καὶ τὴν αἰωνίαν καταδίκην των) ἔσωσε πολλοὺς (ἐξ ἐκείνων ποὺ ἐπίστευσαν εἰς Αὐτὸν, ὡς Λυτρωτὴν καὶ Κύριον), ἀκόμη καὶ ἡμᾶς ποὺ ἤμεθα χαμένοι (λόγω τῶν ἁμαρτιῶν μας) ἐλθὼν (διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεώς Του) καὶ ἀφοῦ μᾶς ἐκάλεσε (νὰ πιστεύσωμεν εἰς Αὐτὸν καὶ νὰ δεχθῶμεν τὰς Ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου Του), μᾶς ἔσωσεν.

(Συνεχίζεται)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α Ν Α Κ Ο Ι Ν Ω Σ Ι Σ

Ἀποφάσει τῆς Ἐποπτικῆς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς (Πρακτικὸν τῆς 23/1/69), ἅπαντες οἱ Ἱ. Ναοὶ τῆς Χώρας εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεστέλλετο ἡ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» δὲν θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἐξῆς φύλλον καθ' ὑποχρέωσιν. Οἱ Πρόεδροι τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Συμβουλίων ἐκάστου Ἱ. Ναοῦ, ἐφ' ὅσον ἐπιθυμοῦν νὰ συνεχισθῇ ἡ ἀποστολὴ διὰ νὰ ἔχωσι τὴν σειρὰν τῶν τόμων τοῦ Περιδικοῦ εἰς τὰς Βιβλιοθήκας τῶν Ἱ. Ναῶν, παρακαλοῦνται νὰ δηλώσωσι τοῦτο ἐγγράφως, συναποστέλλοντες καὶ τὴν ἐτησίαν συνδρομήν, ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140), Περιδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Ἐν ὄψει τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς

Τὸ Τριῶδιον, εἰς τὸν πνευματικὸν χῶρον τοῦ ὁποίου εὐδρισκόμεθα χάριτι θεῖα, εἶναι περίοδος κατανύξεως, συντριβῆς καὶ τονώσεως ψυχικῆς. Ὅντως, (τὸ στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέωκται), ὡς ψάλλει ἡ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία, διὰ τοῦ ὑμολογικοῦ της πλοῦτου, κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, συναγείρει τὰ τέκνα της εἰς ἀγῶνα οὐσιαστικωτέρας ἀνταποκρίσεως πρὸς τὰς εὐαγγελικὰς ἐντολὰς καὶ ἀναζωπύρησιν τῆς εὐσεβείας των. Διὸ καὶ οἱ κατ' ἐνορίαν ποιμένες ἄς ἐντείνουσι καὶ αὐτοὶ τὰς προσπάθειάς των, κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ὥστε αἱ προϋποθέσεις αὐταὶ νὰ δώσουσι καλοὺς καρποὺς μεταξὺ τοῦ ποιμνίου. Ἄς ἀναθερμάνουσι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν των, ἄς διανγᾶσουσι τὸ νόημα τῆς πρὸς τὸν Σωτῆρα Χριστὸν εὐλαβείας. Μὲ τὸ κήρυγμά των, μὲ τὰς ἐπὶ μέρους νοθεσίας, μὲ τὴν λειτουργικὴν των ζέσιν. Οὐδὲν ἄλλο τμῆμα τοῦ λειτουργικοῦ ἐνιαυτοῦ παρουσιάζει περισσοτέρας εὐκαιρίας ἀνανήψεως καὶ ψυχικοῦ καταρτισμοῦ ἀπὸ ὅ,τι ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Τεσσαρακοστή.

Ἡ ἀργία τῆς Κυριακῆς

Κατὰ τὰς ἡμέρας μας, ὡς ἡ πείρα μαρτυρεῖ, ἡ ἀγάπη πολλῶν ἐψύγη. Ἐννοοῦμεν ἐνταῦθα τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἁγίαν θρησκείαν μας, τὴν εὐλαβῆ τήρησιν τῶν ἐντολῶν αὐτῆς. Ἐν ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ δείγματα τοῦ φαινομένου τούτου εἶναι καὶ ἡ ἔλλειψις φωτεινοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς. Ὁ Ἅγιος Κοσμάς ὁ Αἰτωλὸς διδάσκει: «Πρέπει νὰ ἐργαζώμεθα τὰς ἑξ ἡμέρας διὰ τὰ γήϊνα καὶ τὴν Κυριακὴν νὰ πηγαίνωμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Νὰ στοχαζώμεθα τὰς ἁμαρτίας μας, τὸν Παράδεισον, τὴν ψυχὴν μας, ὅπου εἶναι τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον. Καὶ ὄχι νὰ πολυτρῶωμεν καὶ πολυπίνωμεν τὴν Κυριακὴν. Νὰ φυ-

λάττετε τὴν Κυριακὴν, ἀδελφοί μου, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι ἀφιερωμένη εἰς τὸν Θεόν». Ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦτο πρέπει σήμερον, ὅποτε τὸ κακὸν ἐξετάθη, ἡ Ἐκκλησία νὰ φωτίζη τὰ τέκνα της, διὰ στόματος τῶν ποιμένων της. Εἶναι καθήκον, τὸ ὁποῖον οὗτοι δὲν ἔχουν δικαίωμα νὰ παραλείπουν.

Ὁ ἐκκλησιασμὸς τῶν στρατιωτῶν

Δὲν εἶναι περιττὴ ἡ μέριμνα. Πρόκειται δι' ἓν καθήκον τῶν ἐφημερίων, πλησίον τοῦ ἐνοριακοῦ ναοῦ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν καταυλισμοὶ στρατιωτικῶν μονάδων. Ὁ καλὸς ποιμὴν, ἔχει χρέος νὰ συνεργάζεται μετὰ τῶν ἀρχηγῶν τῶν στρατιωτικῶν μονάδων διὰ τὸν τακτικὸν ἐκκλησιασμὸν τῶν φροισῶν τῆς Πατρίδος. Μέσα εἰς τὸ κατανυκτικὸν περιβάλλον τοῦ Ὁρθοδόξου ναοῦ εὐρίσκει ἡ ψυχὴ τῆς στρατευμένης νεότητος ἀνακούφισιν καὶ πνευματικὴν ἀναέωσιν. Ὁ στρατὸς εἶναι σχολεῖον τῆς νεότητος εἰς πολλὰ. Μεταξὺ δὲ τούτων καὶ εἰς τὸ νὰ στρέψῃ αὐτὴν πρὸς τὴν θεῖαν λατρείαν. Εἶναι λοιπὸν λυπηρὸν νὰ χάνεται μιὰ τοιαύτη καλὴ εὐκαιρία ἀπὸ ἀκηδῖαν τῶν ποιμένων μας, οἱ ὁποῖοι εἶναι πάντοτε οἱ πρῶτοι ὑπεύθυνοι.

Τὸ "Ἅγιον" Ὄρος

Ἡ ἄνθησις τοῦ μοναχικοῦ βίου, ὡς ἡ πεῖρα μαρτυρεῖ, εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν γενικωτέραν ἄνθησιν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ Μοναχισμὸς εἶναι ἡ μεγάλη δεξαμενὴ τῶν πνευματικῶν δυνάμεων τῆς Ὁρθοδοξίας. Πρέπει λοιπὸν νὰ χαιρετισθῇ εὐφροσύνως ἡ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καταβαλλομένη εἰς "Ἅγιον" Ὄρος προσπάθεια ἀναζωπυρήσεως τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους. Μοναί τινες, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ τοῦ Στανρονικήτα, ἐπανδρῶνται μὲ ἐξαιρετικῆς ποιότητος στελέχη καὶ ὑπόσχονται πολλὰ διὰ τὸ ἐγγὺς μέλλον. Οἱ κατ' ἐνορίαν ποιμένες ἅς ἔχουν τοῦτο ὑπ' ὄψιν των. Καὶ ἅς καλλιεργοῦν εἰς τὸ ποιμνιὸν των, ἰδίως δὲ μεταξὺ τῶν νέων, τὴν φωτεινὴν συνείδησιν τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους. Ἔργον των εἶναι νὰ ἀποδώσουν ὄχι μόνον εἰς τὴν κοσμικὴν κοινωνίαν ἐκλεκτὰς ψυχάς, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Μοναχισμὸν τὰς ἐχούσας τὴν πρὸς τοῦτο κλήσιν καὶ κλίσιν.

Η ΠΡΟ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΗΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

Ἡ πρὸ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς ἑβδομάς τῆς Τυροφάγου καθιερώθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς καλυτέραν ὑποδοχὴν ὑπὸ τῶν πιστῶν τῆς νηστείας τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς.

Ἦδη ἐπὶ Ἡρακλείου ἦτο καθιερωμένη ἡ «Τυροφάγος» ἑβδομάς. Ὁ Παλαιστινὸς ὄσιος Δωρόθεος (ζ' αἰὼν) καὶ ὁ Ἰωάννης Δαμασκηνὸς (η' αἰὼν) ἀναφέρουν σαφῶς τὴν προπαρασκευαστικὴν εἰς τὴν Τεσσαρακοστὴν Τυρινὴν ἑβδομάδα, καθ' ἣν ἀπαγορεύεται μόνον ἡ κρεοφαγία «κατὰ συνήθειαν ἐξ ἀγράφου παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας», ἐπιτρέπεται δὲ ἡ κατάλυσις τυροῦ καὶ ὧν (Δωροθέου, Περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν, Migne Ἐ.Π., τόμ. 88, στ. 1788 ἐξ. Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, Περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν, Migne Ἐ.Π. τόμ. 95,2, στ. 64-72). Ὡσαύτως ἡ Κυριακὴ τῆς Τυρινῆς μνημονεύεται ὑπὸ παλαιωτάτων κωδίκων, οἵτινες φυλάσσονται ἐν διαφόροις ἱεραῖς μοναῖς καὶ βιβλιοθήκαις.

Ἀπὸ τῆς Δευτέρας τῆς ἑβδομάδος τῆς Τυροφάγου παύομεν πλέον κρεοφαγοῦντες μέχρι τοῦ Πάσχα. Ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις τυροῦ, ὧν, γάλακτος κ.τ.τ. Οὕτως ἄρχεται καὶ ἡ ἐξωτερικὴ — ἐξ ἐπόψεως διαίτης — ἐκδήλωσις τῆς μετανοίας, ἥτις διαποτίζει ὀλόκληρον τὴν περίοδον τοῦ Τριηδίου. Συμφώνως πρὸς τὰς ἐκφράσεις τῶν ὕμνων, «ἠνέφκται τῆς θείας μετανοίας τὰ πρόθυρα, προσέλθωμεν προθύμως, ἁγιασθέντες τὰ σώματα βρωμάτων καὶ παθῶν τὴν ἀποχὴν ποιοῦντες ὡς ὑπήκοοι Χριστοῦ τοῦ καλέσαντος τὸν κόσμον...». Ἐφθασαν τὰ «φαιδρὰ προεόρτια τῆς ἐγκρατείας», ἡ «προεόρτιος τῶν νηστειῶν εἰσαγωγή», «τῶν νηστειῶν αἱ εἰσοδοὶ καὶ τὰ προπύλαια». Τῇ Τετάρτῃ τῆς «προκαθαροσίου» ταύτης ἑβδομάδος ἀκούονται οἱ περίφημοι λόγοι τοῦ προφήτου Ἰωήλ: «Ἐπιστράφητε πρὸς με ἐξ ὅλης τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ ἐν νηστείᾳ καὶ ἐν κλαυθμῷ καὶ ἐν κοπετῷ καὶ διαρρηξάτε τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ μὴ τὰ ἴματα ὑμῶν· καὶ ἐπιστράφητε πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ὑμῶν, ὅτι ἐλεήμων καὶ οἰκτίρμων ἐστὶ, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ μετανοῶν ἐπὶ ταῖς κακίαις...» (Ἰωήλ β', 12-13). Δι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἐτοιμασθῶμεν, ἵνα «τὴν Ἀνάστασιν Αὐτοῦ πόθῳ κατίδωμεν», ἀφοῦ «τὸν ἐνεδρεῦοντα ἐχθρὸν νεκρῶσαι σπουδάσωμεν» διὰ συντόνου ἀσκήσεως. Τῆς ἀσκήσεως ταύτης ἡ Ἐκκλησία παρουσιάζει ὡς ἄριστα πρότυπα, «ὑπο-

γραμμόν τινα καὶ ὀδηγόν» πάντα τοὺς ἐν ἀσκήσει λάμψαντας ἁγίους ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας, ὧν τὴν μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῷ Σαββάτῳ τῆς Τυρινῆς. Πάντες οὗτοι, ἐνσαρκοῦντες τὸ περὶ προσευχῆς ἰδεῶδες, ὅπερ παρουσιάζεται ὑπὸ τῆς εὐαγγελικῆς περικοπῆς (Ματθ. στ', 1-14), ὡς καὶ τὸ ἰδεῶδες τοῦ εἰς αὐτοὺς ἀναφερομένου ἀποστολικοῦ ἀναγνώσματος τῆς ἡμέρας (Γαλ. ε', 22-26 καὶ στ', 1-2), «τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις» καὶ παρουσίασαν ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν τοὺς καρποὺς τοῦ Πνεύματος. Οὕτω «τὸ κατ' εἰκόνα τηρήσαντες ἀλώβητον» καὶ τὸν «νοῦν ἡγεμόνα κατὰ παθῶν ὀλεθρίων ἐνστησάμενοι», ἀνελθόντες δὲ «εἰς τὸ καθ' ὁμοίωσιν, ὡς δυνατόν», κατάρθωσαν «τὸ χεῖρον καθυποτάξαι τῷ κρείττονι καὶ τὴν σάρκα δουλώσαι τῷ πνεύματι».

Τὸ κορυφωμα τῆς πρὸ τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς Ἑβδομάδος εὐρίσκεται εἰς τὸ ἑορτολογικὸν περιεχόμενον τῆς Κυριακῆς τῆς Τυροφάγου, ἣτις καλεῖται «Κυριακὴ τοῦ ἀπολεσθέντος Παραδείσου». Ἡ ἡμέρα αὕτη εἶχεν εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑκκλησίαν ἰδιαιτέραν τινὰ σημασίαν. Τότε οἱ ἐκ τῶν μετανοούντων «προσκλαίωντες» ἢ «χειμαζόμενοι» «ἐξεβάλλοντο τῶν ναῶν καὶ ἰστάμενοι πρὸ τῶν πυλῶν αὐτῶν ἐν ὑπαίθρῳ, παρεκάλουν τοὺς προσερχομένους μετὰ δακρύων, ὅπως δεηθῶσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἐν τῷ ναῷ πρὸς τὸν Θεόν. Ὑπενθύμιζον οὗτοι τὸν ἐκβληθέντα ἐκ τοῦ Παραδείσου Ἀδὰμ» (Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου, Τὸ Τριψίδιον, περ. «Ἐφημέριος», ἔτος 1954, σ. 68). Διὰ νὰ μετασχωμεν τοῦ καθ' ὄλου ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Κυρίου καὶ διὰ νὰ βιώσωμεν τὸ νόημα τοῦ «σταυρωσίμου» καὶ «ἀναστασίμου» Πάσχα, πρὸς τὸ ὁποῖον ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστὴ κατευθύνει ἡμᾶς, ἡ Ἑκκλησία κατὰ τὴν Κυριακὴν τῆς Τυροφάγου ὑπομνήσκει εἰς ἡμᾶς ἀφ' ἑνὸς τὴν σατανικὴν συνεργίαν «ἀπὸ τοῦ Παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐξορίαν» τῶν Πρωτοπλάστων καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀπώλειαν τῆς «θεοῦφάντου» καὶ «φωταυγοῦς» στολῆς αὐτῶν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὸν δεῦτερον Ἀδὰμ, τὸν ἡμᾶς «ἐνδυσάμενον» καὶ «τῆς πρώην κατάρας τὸν Ἀδὰμ ἐλευθερώσαντα». Οὕτως ἡ Ἑκκλησία δ.α.κηρύττει, ὅτι «ἀμαρτία δι' ἡμῶν ἀπολύτρωσις διὰ τοῦ Θεοῦ. Διὰ τοῦ Ἀδὰμ ἀπωλέσαμεν τὸν Παράδεισον. Διὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπεκτήσαμεν αὐτόν. Διὰ τῆς ἡδονῆς ἐγενόμεθα ἀνέστιοι. Διὰ τῆς νηστείας ἐπιστρέφομεν εἰς τὴν ἐστίαν μας» (Josef Casper, Weltverklärung im liturgischen Geiste der Ostkirche, Freiburg im Breisgau 1939, σελ. 54). Ἐφ' ὅσον δὲ ὁ Θεὸς συνεχώρησεν ἡμᾶς, πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ συγχωρῶμεν τὰ παραπτώματα τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὡς τονίζει ἡ εὐαγγε-

ΑΘΕΡΑΠΕΥΤΟΣ ΑΠΙΣΤΙΑ *

2. Ἡ ἀπιστία τῶν Ἰουδαίων ὡς πρὸς τὴν Μεσσιακὴν ιδιότητα τοῦ Χριστοῦ ἦτο ἀδικαιολόγητος.

Ἄλλὰ μήπως ἡ τοιαύτη στάσις καὶ ἡ δυσπιστία τῶν Ἰουδαίων ἐναντι τοῦ Ἰησοῦ ἦτο δεδικοιολογημένη λόγῳ πλάνης; Μήπως δὲν εἶχον ἐπαρκεῖς μαρτυρίας περὶ τῆς Θεότητός του καὶ, ἐχόμενοι τῆς πατρῴου θρησκείας, ἔβαλλον ἐναντίον του ἐξ εὐσεβοῦς θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ; Ὁχι, βεβαίως. Ὁ Μεσσιακὸς χαρακτήρ τοῦ Ἰησοῦ ἔφερεν ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τοῦ προεικονιζομένου εἰς τὰς Γραφὰς Μεσσίου. Ἦτο ράβδος καὶ ἄνθος ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαί. Εἶχε πνεῦμα Θεοῦ, πνεῦμα σοφίας καὶ συνέσεως, πνεῦμα βουλής καὶ ἰσχύος. Ἦτο ἀναμάρτητος καὶ οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἐλέγξῃ αὐτὸν περὶ ἁμαρτίας. Ἦτο κατὰ τὴν πρόσφατον τοῦ Προφήτου Προδρόμου διακήρυξιν «ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ἄμνος τοῦ Θεοῦ ὁ αἶρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ἰωάν. α' 34 καὶ 29). Καὶ εἰς τὰς μαρτυρίας ταύτας προστέθη ὁ θεῖος λόγος του, τὰ θαυμάσια ἔργα του. Αὐτὴ αὐτὴ ἡ ὁμολογία του, ἡ ὁποία πλειστάκις ἐπαναλαμβάνεται, οὐχὶ πρὸς ἔμφασιν τῆς ιδιότητός του, ἀλλὰ πρὸς ἄρσιν πάσης πλάνης.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 13 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

λικὴ περικοπὴ τῆς ἡμέρας (Ματθ. στ', 14-21), ἥτις ὡσαύτως ὁμιλεῖ καὶ περὶ τῆς νηστείας, δοθέντος, ὅτι τὸ «στάδιον τῶν ἀρετῶν ἠνέφκται», «ἔφθασε καιρὸς, ἡ τῶν πνευματικῶν ἀγώνων ἀρχή, ἡ κατὰ τῶν δαιμόνων νίκη, ἡ πάνοπλος ἐγκράτεια», «ὁ καλὸς τῆς νηστείας ἀγών». Λίαν ἐπικαίρως δὲ καὶ τὸ ἀποστολικὸν ἀνάγνωσμα τῆς ἡμέρας (Ῥωμ. ιγ', 11-14 καὶ ιδ', 1-4) τονίζει: «Ἀποθώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός».

Τούτων οὕτως ἐχόντων, καθίσταται φανερόν, ὅτι ἡ ἑβδομὰς τῆς Τυροφάγου εἶναι ἀρίστη εἰσαγωγή εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ Μεγάλην Τεσσαρακοστήν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Οἱ ἄπιστοι εἶναι ὑποχέριον τοῦ διαβόλου, υἱοὶ τῆς ἀπειθείας (Πρβλ. Ἐφεσ. β' 2). Δὲν θέλουν νὰ ἐννοήσουν καὶ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν λόγον τοῦ Μεσσίου Χριστοῦ, διότι ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι σκληρός, ἐφ' ὅσον ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν παθῶν. Καὶ ἡ ἐκρίζωσις αὐτὴ προκαλεῖ τὸν πόνον καὶ τὴν ἀντίδρασιν. Εἰς τὰ θαύματα τοῦ Χριστοῦ βλέπουν οὐχὶ τὴν θεῖαν δύναμιν του, ἀλλὰ δαιμονικὴν τινα ἐνέργειαν. Εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἐκ γενετῆς τυφλοῦ εἶναι τόση ἡ δυσπιστία των, ὥστε ἀναζητοῦν τοὺς γονεῖς του διὰ νὰ διαπιστώσουν τὸν τρόπον τῆς ἰάσεως. Ἀναζητοῦν καὶ «ἐκεῖνον», τὸν δρᾶστην. Καὶ ὑποβάλλουν εἰς ἀνεξέτασιν τὸν ἰαθέντα, ἡ μαρτυρία τοῦ ὁποίου δὲν τοὺς ἱκανοποιεῖ, καὶ χλωθέντες διὰ τοῦτο καὶ κυρίως ἐκ τῆς διατυπωθείσης γνώμης του «εἰ μὴ ἦν οὗτος παρὰ Θεοῦ, οὐκ ἠδύνατο ποιεῖν οὐδὲν» (Ἰωάν. θ' 33), «ἐξέβαλον αὐτὸν ἔξω» (Ἰωάν. η' 44).

Εἶναι φυσικόν, οἱ ἄνθρωποι οἱ ἀπομακρυνθέντες ἐκ τοῦ Θεοῦ, μὴ ζητοῦντες δὲ τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἀλλὰ ἀδόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες» (Ἰωάν. ε' 44), νὰ μὴ πιστεύουν. Εἶναι τόσον προσκεκολλημένοι εἰς τὰ τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ μὴ δύνανται νὰ ὑψωθοῦν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς γῆς καὶ νὰ μετεωρισθοῦν εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ Θεοῦ. Ὁ σκῶληξ ὁ γῆινος δὲν ἠμπορεῖ νὰ ζῆσθαι μακρὰν τῆς ἰλύος. Τοιοῦτοι εἶχον καταστήσει καὶ οἱ ἡγέται τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ. Ἔχουν σαφεῖς καὶ κατηγορηματικὰς δηλώσεις αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ περὶ τῆς θείας καταγωγῆς του. «Ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ὑμεῖς ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστέ, οὐκ ἐγὼ εἰμί ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰω. η' 23). Καὶ ἐν συνεχείᾳ· «Ἐγὼ γὰρ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἐξῆλθον καὶ ἦκω· οὐδὲ γὰρ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐλήλυθα, ἀλλ' ἐκεῖνός με ἀπέστειλε» (Ἰω. η' 42). Ἡ ἀπροκάλυπτος μαρτυρία τοῦ Ἰησοῦ ὅτι καταβέβηκεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, ἵνα ποιῇ τὸ θέλημα τοῦ πέμφαντος αὐτὸν πατρὸς καὶ ἰδίᾳ ἡ φράσις του «ἐγὼ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ καταβάς ἐκ τοῦ οὐρανοῦ» (Ἰω. στ' 41) προσκαλεῖ ὄχι τὸν θαυμασμόν, ἀλλὰ τὸν γογγυσμόν τῶν Ἰουδαίων.

Οὐδεμίαν εὐκαιρίαν παραλείπει ὁ Κύριος διὰ νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς Ἰουδαίους ἐκ τῆς ἀθεραπεύτου δυσπιστίας των καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας. Τοῦτο τὸ πράττει διὰ νὰ τοὺς ἀφοπλίσῃ πάσης δικαιολογίας, ὅτι ἀπέκρυψεν ἢ ἀπεισιώπῃ σε τὴν θεῖαν καταγωγὴν του, ἂν καὶ γνωρίζῃ ὅτι ὀμιλεῖ εἰς ὅσα μὴ ἀκουόντων. Καὶ ὅταν ταυτίξῃ ἑαυτὸν πρὸς τὸν Πατέρα Θεόν, «ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἓν ἐσμεν» (Ἰω. ι' 30), δὲν περιμένει ν' ἀκούσῃ αἰ τὰ πλήρη πικρίας καὶ ἰοῦ στόματά των τὸ «εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου· ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις» (Ματθ. κα' 9). Ἀλλὰ

περιμένει νὰ δεχθῆ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του τοὺς λίθους, τοὺς ὁποίους ἐκεῖνοι ἐφρόντισαν νὰ προμηθευθοῦν καὶ ἐβάσταξαν εἰς τὰς χεῖρας των (Πρβλ. Ἰω. ι' 31). Εἶναι ἔτοιμοι νὰ λιθάσωσι τὸν Μεσσίαν, ὡς καὶ προηγουμένως ἐν τῷ ἱερῷ ἐπεχείρησαν τοιοῦτό τι (πρβλ. Ἰωάν. η' 59) καὶ ὅπως ἀργότερον ἐπραξαν διὰ τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ἀντὶ τοῦ προσκυνήματος, ὁ λιθοβολισμός. Διατί; Ἡρεμος καὶ γαλήνιος ὁ Ἰησοῦς τοὺς ἐρωτᾷ: «Πολλὰ καλὰ ἔργα ἔδειξο ὑμῖν ἐκ τοῦ πατρός μου· διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον λιθάζετε με; » (Ἰω. ι' 32). Δὲν σᾶς ἔθιξα, λέγει, εἰς τίποτε. Ποῖα εἶναι ἡ αἰτία τοῦ παροργισμοῦ σας; Οἱ κακεντρεχεῖς εὐρίσκουν ἐπιχειρήματα διὰ νὰ δικαιολογήσουν καὶ τὰς πλέον ἀπεχθεῖς πράξεις των. Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι προβάλλουν τὸ ἐπιχειρήμα των· «Περὶ καλοῦ ἔργου οὐ λιθάζομέν σε, ἀλλὰ περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι σὺ ἄνθρωπος ὃν ποιεῖς σεαυτὸν Θεόν» (Ἰω. ι' 33). Τὸ ἔγκλημα ἐπικαλύπτεται μὲ τὸν μανδύαν τοῦ πονηροῦ. Διότι τὸ ἐπιχειρήμα των προήρχετο ἐκ τοῦ πονηροῦ. Ἐὰν οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίστευον εἰς τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ, τὰ ὁποῖα ἀφ' ἑαυτῶν ἐμαρτύρουν κατὰ τρόπον πειστικὸν καὶ εὐγλωττον περὶ τῆς θείας ιδιότητός του, θὰ ἦτο εὐκολον νὰ προαχθοῦν μέχρι τῆς πίστεως ὅτι οὗτος ἦτο ὄντως Υἱὸς Θεοῦ. Θὰ ἦτο τοῦτο τὸ πρῶτον βῆμα πρὸς τὴν πίστιν. Ἀλλὰ καὶ ἂν ἀκόμη ὁ Ἰησοῦς παρέμενεν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἐπὶ χίλια ἔτη καὶ ἐπετέλει πολλαπλάσια τῶν ὅσων, κατὰ τὴν τριετῆ δημοσίαν δρᾶσιν του, θαυμάτων ἐπετέλεσεν, οὐδὲ κατ' ἐλάχιστον καὶ πάλιν αἱ διαθέσεις τῶν Ἰουδαίων θὰ μετεβάλλοντο. Καὶ πάλιν αἱ ψυχαὶ των θὰ ἐξανίσταντο. Διότι ἡ ψυχὴ αἴρεται οὐχὶ ἐξ ἀμφιβολιῶν ἢ δισταγμῶν λόγῳ τυχόν μὴ ἐπαρκῶν ἀποδείξεων περὶ τῆς μεσσιακῆς ιδιότητος τοῦ Χριστοῦ. Αἴρεται καὶ κλυδωνίζεται ὑπὸ τῆς ἀπιστίας, ἡ ἀγλὺς τῆς ὁποίας ἔχει καλύψει πλήρως τοὺς ὀφθαλμούς των. Ἡ ἀπιστία τίκτει τὸ μῖσος, ἐν μῖσος θανάσιμον, τὸ ὁποῖον ἀποκορυφοῦται εἰς τὰς σκοτεινὰς καρδίας των μετὰ τὸ γεγονός τῆς ἀναστάσεως τοῦ Λαζάρου. Διότι «ἀπ' ἐκεῖνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο, ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν» (Ἰω. ια' 53). Δὲν ἦτο ἄρα ἡ στάσις τοῦ Κυρίου ἢ αἴρουσα τὰς ψυχὰς των. Ἦτο κάτι βαθύτερον καὶ ἀθεράπτευτον. Ἡ ἔχθρα τοῦ σκότους πρὸς τὸ φῶς.

(Συνεχίζεται)

† Ὁ Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο ΜΟΝΑΧΙΚΟΣ ΒΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΩΤΕΡΑΝ ΕΛΛΑΔΑ*

Οί ανωμαλίαι αὐτές, ὅπως ἦταν φυσικό, εἶχαν τις προεκτάσεις των στήν ὅλη ἐκκλησιαστική ζωή, καθὼς και στή μοναστική, πού παρέμεινε στὰ ἴδια σχεδὸν ἐπίπεδα τοῦ παρελθόντος. Ἡ πολυχρόνιος ὕστερα ἀσυδοσία και τῶν ὀργάνων τῆς Πολιτείας και τῶν μοναχῶν δὲν ἦταν δυνατὸν μέσα σὲ λίγο χρονικὸ διάστημα νὰ περιορισθῇ. Γι' αὐτὸ και κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν πολλὰ πράγματα ἐξηκολούθησαν νὰ γίνονται παρὰ τοὺς μοναχικοὺς κανόνες, γεγονὸς πού ἠνάγκασε τὴν Ἱ. Σύνοδο νὰ ἐκδώσῃ αὐστηρὲς διαταγὰς ἢ νὰ ἐπέμβῃ στήν Πολιτεία γιὰ τὴν περιστολὴ τῶν ἀτόπων. Ἔτσι μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 10640/19-3-1860 Ἐγκύκλιόν της ἢ Ἱ. Σύνοδος ἐκοινοποίησε σὲ ὄλους τοὺς Ἀρχιερεῖς τρεῖς ἐγκυκλίους διαταγὰς τῶν Ὑπουργῶν Ἐσωτερικῶν, Οἰκονομικῶν και Στρατιωτικῶν πρὸς τοὺς ὑπ' αὐτοὺς ὑπαλλήλους, ἐντελλομένους ὅπως ἐφεξῆς ἀποφεύγουν μὲν «πᾶσαν ἀνευ ἀνάγκης μετὰβασιν εἰς μονάς» και μάλιστα γιὰ λόγους ψυχαγωγικῶν, κυρίως ὅμως ὅπως μὴ ἐπιζητοῦν ἀπὸ τοὺς μοναχοὺς νὰ τοὺς παραθέτουν τράπεζες με ἀρτήσιμα φαγητὰ σὲ περιόδους νηστείας, πράγμα πού, ὅπως φαίνεται, γινόταν πολὺ συχνὰ τότε⁸⁹. Στις 28 Αὐγούστου ὁ τότε Μητροπολίτης Ἀθηνῶν Θεόφιλος, λαμβάνοντας ἀφορμὴν ἀπὸ παρεκτροπὲς διαφόρων μοναχῶν και κληρικῶν στήν πρωτεύουσα, ἐξέδωσεν αὐστηράν Ἐγκύκλιον, μὲ τὴν ὁποία ὥριζε πὼς κάθε μοναχὸς ἢ κληρικὸς ἢ δόκιμος παρεπιδημῶν εἰς Ἀθήνας θὰ ἔπρεπε νὰ τοῦ παρουσιάσῃ ἐντὸς τακτῆς προθεσμίας τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου του, και ὄφειλεν ἐπίσης, παραμένων ἐδῶ, νὰ μὴ συχνάζῃ σὲ καφενεῖα ἢ λέσχες ἢ οἰνοπωλεῖα, νὰ μὴ φέρῃ ἄκοσμον περιβολὴν οὔτε νὰ καλλωπίζεται περίτεχνα, νὰ μὴ περιδιαβάξῃ σὲ δημοσίους περιπάτους, νὰ μὴ παρακολουθῇ συναυλίες, νὰ μὴ πηγαίνῃ στὰ θέατρα οὔτε στὰ συμπόσια, νὰ ἐκκλησιάζεται ἀνελλιπῶς, ἄλλως ὁ παραβάτης ἤθελεν «ἀδυσωπῆτως» τιμωρηθῇ κατὰ τοὺς ἰ. Κανό-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 20 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

89. Ἀρχιμ. Θεοκλήτου Στράγκα: ἐνθ' ἀνωτ. τ. Α'. σ. 313 ἐπ. Εἶναι προφανές, πὼς γιὰ τις παρεκτροπὲς αὐτὲς ἐφταιγαν βέβαια οἱ ὑπάλληλοι, μὰ μαζί τους ἐφταιγαν ἀσφαλῶς και οἱ ἐκ τῶν μοναχῶν ἐκεῖνοι πού μὲ τὴ διαγωγή τους ἐδίδαν τὸ δικαίωμα στοὺς κοσμικοὺς νὰ φέρωνται μὲ τρόπο ἀσεβῆ και νὰ καταπατοῦν θεσμοὺς ἱεροῦς.

νας και τους νόμους. Μάλιστα για να μη υπάρχει από κανένα ή δικαιολογία ότι δεν έλαβε γνώσιν της διαταγής αυτής, ο Μητροπολίτης ώρισε να επιδοθῆ ἡ Ἐγκύκλιος σὲ κάθε σπουδαστὴν κληρικὸν ἢ δόκιμον ἐπὶ ἀποδείξει. Στις 25 Ἀπριλίου 1867 ἐξεδόθη ἡ ὑπ' ἀριθμ. 7141 Ἐγκύκλιος τῆς Ἱ. Συνόδου, ἡ ὁποία ἀπηγόρευσε ἀδυστηρὰ τὸ νὰ περιφέρονται μὲ ἅγια λείψανα ἢ εἰκόνες μοναχοὶ καὶ κληρικοί, παρεκτὸς τῆς περιπτώσεως ποὺ θὰ εἶχαν εἰδικὴν ἄδεια τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου ἔπειτα ἀπὸ αἴτησιν κατοίκων ὀρισμένου χωρίου, ἀπειλώντας, σὲ περίπτωσι αὐθαίρετου περιφορᾶς, τὴν ἄμεσο σύλληψι καὶ παραπομπή τοῦ ἐνόχου ἐνώπιον αὐτῆς.

Στις 3 Ὀκτωβρίου 1869 μὲ τὴν ὑπ' ἀριθμ. 582 Ἐγκύκλιόν τῆς ἡ Ἱ. Σύνοδος ἀπηγόρευσε τὴν πρόσληψιν δοκίμων στὶς Μονὲς χωρὶς τὴν ἔγκρισιν τοῦ Ἡγουμενοσυμβουλίου καὶ τοῦ οἰκείου Ἐπισκόπου, διότι παρατηρεῖτο τὸ φαινόμενον Γερόντων ποὺ ἔπαιρναν ὑποτακτικούς «ὄν καὶ ὄσους ἂν θελήσωσιν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας τῆς προϊσταμένης μοναστηριακῆς Ἀρχῆς καὶ εἰδήσεως τοῦ ἀρμοδίου Ἐπισκόπου». Ἐπειδὴ δέ, ὅπως φαίνεται, ἡ ἀπαγόρευσις τῆς ἐξόδου τῶν μοναχῶν ἀπὸ τὶς Μονὲς τῶν, πλὴν ἂν οὗτοι εἶχαν τὴν πρὸς τοῦτο ἄδειαν, δὲν ἐτηρεῖτο πιστὰ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο νὰ περιφέρονται σὲ ξένα μέρη κληρικοὶ καὶ μοναχοὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν σκανδαλίζοντες μὲ τὴν διαγωγή τῶν τοὺς χριστιανούς, ἡ Ἱ. Σύνοδος ἐξέδωσε τὴν ὑπ' ἀριθμ. 1624/27-10-1889 Ἐγκύκλιόν τῆς καὶ ἐπανελάμβανε ὅ,τι καὶ προηγουμένως εἶχε διατάξει σχετικὰ μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο.

Ἐπὶ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Γερμανοῦ Καλλιγᾶ ἐξεδόθη καὶ ὁ νόμος ΒΡΑΓ' τῆς 20-1-1893, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπεβάλλετο στὶς μονὲς ἐτήσια εἰσφορά, ἀνάλογος πρὸς τὰ ἔσοδα ἐκάστης, καταβαλλομένη στὸ Δημόσιον «πρὸς ἐπικουρίαν αὐτοῦ ἐν ταῖς δαπάναις τῆς θρησκευτικῆς τοῦ λαοῦ δ.δασκαλίας». Ἡ εἰσφορά ἐκυμαίνετο μεταξὺ 1-3%. Εἶναι γνωστὸ πὸς ὁ Γερμανὸς Καλλιγᾶς ἐμερίμνησε ἰδιαιτέρως γιὰ τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐπ' ἀνδρωσὶ τοῦ σώματος τῶν Ἱεροκλήκων. Ἡ ὀργάνωσι αὐτοῦ τοῦ ἱεραποστολικοῦ σώματος ἀπαιτοῦσε καὶ οἰκονομικὰς δυνάμεις, καὶ γι' αὐτὸ ἐκλήθησαν οἱ Μονὲς νὰ συνεισφέρουν. Ἐννοεῖται, πὸς τὸ μέτρο αὐτὸ ἴσχυε γιὰ τὶς διατηρούμενες μονὲς, γιὰ τὴν καταργηθέντων μοναστηρίων τὶς περιουσίες εἶχεν ἤδη πάρει τὸ Κράτος.

(Συνεχίζεται)

Ἄρχιμ. ΧΡΙΣΤΟΔ. ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΪΔΗΣ

Ἐπὶ τῷ νέῳ ἔτει

ΣΤΑΣΙΜΟΤΗΣ — ΠΑΡΟΔΙΚΟΤΗΣ

Τώρα, πού πέρασε ἡ ἔντασι τῆς ἑορταστικῆς ἀτμοσφαίρας γιὰ τὴν ἀνατολὴ τοῦ καινούργιου χρόνου καὶ ὅλα ξαναβρῆκαν τὸν καθημερινό τους ρυθμὸ καὶ μόνον καμμιά καθυστερημένη κάρτα μὲ εὐχὲς μᾶς θυμίζει τὴν ἀλλαγὴ τοῦ ἔτους, δὲν θὰ ἦταν ἄσκοπο νὰ κάνουμε μερικὲς σκέψεις. Λίγες σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸ μυστήριον τοῦ χρόνου. Γιατὶ πραγματικὰ ὁ χρόνος εἶναι ἓνα μυστήριον. Μυστήριον, πού πολλοὶ θέλησαν νὰ τὸ διερευνήσουν. Ἄνάμεσα στοὺς θεολόγους πρῶτος ὁ Ἱερὸς Αὐγουστίνος. Γράφει: « Ἄν κανεῖς μὲ ἐρωτήσῃ τί εἶναι χρόνος, ξέρω τί εἶναι χρόνος. Ἄν ὅμως πρέπει νὰ πῶ τί εἶναι χρόνος, δὲν μπορῶ ». Καὶ ὅσοι θέλησαν νὰ ἐξηγήσουν τὸ μυστήριον τοῦ χρόνου, εἶδαν μόνον μερικὲς πλευρὲς του. Κι ὅμως κάθε ἄνθρωπος, κι ὁ πιὸ ἀπλοϊκὸς ξέρει, ἔστω κι ἂν δὲν μπορῇ νὰ τὸ ἐκφράσῃ, πόση σημασία ἔχει ὁ χρόνος. Γνωρίζει ἀκόμη πῶς ὁ χρόνος εἶναι ἓνα αἰνίγμα. Ἐρχόμαστε ἀπὸ ἓνα παρελθόν, πού δὲν ὑπάρχει πιά. Πορευόμαστε πρὸς ἓνα μέλλον, πού δὲν ὑπάρχει ἀκόμη. Δικό μας εἶναι τὸ παρόν. Τὸ παρελθὸν δὲν μᾶς ἀνήκει πιά. Κρατοῦμε μόνον τὴν ἀνάμνησι. Τὸ μέλλον δὲν μᾶς ἀνήκει ἀκόμη. Τρέφομε μόνον τὶς προσδοκίαις ἡ τοὺς φόβους. Τὸ παρόν μᾶς ἀνήκει. Ἄλλὰ τί εἶναι τὸ παρόν; Εἶναι ἓνα σημεῖον χωρὶς ἔκτασι. Τὸ σημεῖον στὸ ὁποῖο τὸ μέλλον γίνεται παρελθόν. Μέχρι νὰ ποῦμε, «αὐτὸ εἶναι τὸ παρόν», ἔγινε ἀμέσως ἡ στιγμὴ αὐτὴ παρελθόν. Τὸ παρόν ἐξαφανίζεται τὴν ἴδια στιγμὴ πού προσπαθοῦμε νὰ τὸ συλλάβουμε. Δὲν μπορούμε ποτὲ νὰ τὸ σταματήσωμε. Γίνεται διαρκῶς παρελθόν. Ἔτσι μοιάζει σὰν νὰ μὴν ἔχουμε τίποτε δικό μας. Οὔτε τὸ παρελθόν, οὔτε τὸ μέλλον ἀλλὰ οὔτε τὸ παρόν. Γι' αὐτὸ μοιάζει ἡ ζωὴ μας σὰν ἓνα ὄνειρον. «Σκιᾶς ὄναρ», ὅπως λέγει ἡ Γραφή.

Κι ὅμως ὁ χρόνος μὲ τὴν ἀσταμάτητη ροὴ τοῦ τοποθετεῖ τὴν ὑπαρξί μας μπροστὰ σὲ ἔντονα προβλήματα καὶ φόβους. Κι ἔτσι κάθε καινούργια χρονιά, ὅσο κι ἂν εἶναι συμβατικὸ αὐτὸ πού λέμε καινούργια χρονιά, ἀλλαγὴ τοῦ χρόνου, ἀνατολὴ τοῦ νέου ἔτους, μᾶς τοποθετεῖ ἐν τούτοις μπροστὰ σ' ἓνα διπλὸ φόβον. Τὸν φόβον τῆς στασιμότητος καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς παροδικότητος.

Καθὼς ἀντηχοῦν οἱ εὐχὲς γιὰ νὰ χαιρετίσουν τὸν καινούργιον χρόνον, μέσα μας νοιώθουμε ἓνα νυγμό. Μιὰ κρυφὴ ἀγωνία, ἓνας φόβος πού δὲν θέλομε νὰ τὸν συνειδητοποιήσωμε ξυπνᾶ. Εἶναι ἡ ἀγωνία τῆς παροδικότητος.

Γιατὶ ξέρομε, ὅταν λέμε, «πέρασε κι αὐτὸς ὁ χρόνος», ὅτι δὲν πέρασεν ὁ χρόνος. Ὁ χρόνος δὲν περνᾶ, δὲν φεύγει. Ἐμεῖς περνᾶμε, ἐμεῖς φεύγομε. Κι αὐτὴ ἡ σκέψι μᾶς γεμίζει μὲ ἀγωνία. Περνᾶμε.

Ἡ ὁμορφιὰ φυλλορροεῖ. Ἡ ὑγεία φθίνει, οἱ δυνάμεις ἀτονοῦν. Καὶ προσπαθεῖ καθ' ἓνας κάπου νὰ πιασθῆ. Ν' ἀποφύγῃ αὐτὴν τὴν ροή. Νὰ σταματήσῃ τὴν παροδικότητά του. Καὶ στηριζέται εἴτε στὴν ἀγάπη ἑνὸς προσώπου, γιὰ νὰ νοιώσῃ σιγουριά, εἴτε σὲ περιουσιακὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ ἐπιδιώξῃ μιὰ ἐξασφάλισι. Εἴτε προσκολλᾶται σ' ὅ,τι παλιό, φοβᾶται τὸ νέο, τὴν ἀλλαγὴν ποὺ τοῦ θυμίζει τὴν παροδικότητά του. Μάταια ὅμως. Περνοῦμε. Καὶ μαζί μας περνοῦν ὅλα. Ἀλλάζουν ὅλα. Τίποτα δὲν μένει ἀκίνητο. «Τὰ πάντα ρεῖ».

Καὶ συγχρόνως, μαζί μὲ τὴν ἀγωνία τῆς παροδικότητος, ἔχομε τὸν φόβο τῆς στασιμότητος: βλέπομε δηλαδὴ πὼς ὁ χρόνος περνᾷ κι ἐμεῖς μένομε στάσιμοι. Στάσιμες οἱ ἐπιδιώξεις μας. Ἀπραγματοποιήτα τὰ ὄνειρα. Πόσες ἐλπίδες ἀνέτειλαν ἴσως στὴν ἀρχὴ τοῦ περασμένου χρόνου. Ἐλπίδες ποὺ τὶς πάγωσε ἡ στασιμότης. Στάσιμοι μείναμε ἴσως στὸν χαρακτήρα. Καμμιά πρόοδος. Τὰ ἴδια ἐλαττώματα μᾶς στιγματίζουν. Τὰ ἴδια πάθη μᾶς τυραννοῦν. Οἱ ἴδιες ἀδυναμίες μᾶς ἀπογοητεύουν. Ἐνῶ ἡ ἀγωνία τῆς παροδικότητος μᾶς κάνει νὰ προσκολλώμεθα στὸ παλιό, ὁ φόβος τῆς στασιμότητος μᾶς ρίχνει στὴν ἀναζήτησι τοῦ καινούργιου. Γι' αὐτὸ οἱ πιὸ ἡλικιωμένοι, ποὺ ἀγωνιοῦν γιὰ τὴν παροδικότητα, φοβοῦνται τὸ νέο καὶ οἱ πιὸ νέοι, ποὺ φοβοῦνται τὴν στασιμότητα, ἀποστρέφονται τὸ παλιό. Κουρασμένος ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν ἀναζήτησι τοῦ καινούργιου καταλαβαίνει κάποτε ὅτι κάθε καινούργιο εἶναι καταδικασμένο νὰ γίνῃ μιὰ μέρα παλιό. Κι ὁ φόβος τῆς στασιμότητος ξαναθεριεῖ.

Καὶ ἡ λύσι; Ἡ λύτρωσι ἀπ' αὐτὸ τὸν διπλὸ φόβο; τὴν διπλῆ ἀγωνία τῆς παροδικότητος καὶ στασιμότητος; Γιὰ τὸν πιστὸ ἡ λύσι βρίσκεται σὲ δύο λέξεις: «ἐν Χριστῷ», ποὺ ἐκφράζουν μιὰ πραγματικότητα.

Ὁ πιστὸς ποὺ ἐνσωματωμένος μέσα στὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, τὴν Ἐκκλησίαν, ζῆ «ἐν Χριστῷ», ὑπερνικᾷ τὸν φόβο τῆς παροδικότητος. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς «μένει εἰς τὸν αἰῶνα». «Χθὲς καὶ σήμερον ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας». Καὶ ὁ πιστὸς, ἐνωμένος ὀργανικὰ μὲ τὸν Χριστόν, ἀναπνέει μέσα στὴν Ἐκκλησίαν τὴν σιγουριά τῆς αἰωνιότητος. Ὁ χρόνος του δὲν ἐξαντλεῖται στὶς τρεῖς διαστάσεις: παρελθὸν παρὸν, μέλλον. Προστίθεται ἡ τετάρτη διάστασις: αἰωνιότης. Κι αὐτὴ δίδει νόημα στὸν χρόνο τῶν τριῶν διαστάσεων.

Μέσα στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡ αἰωνιότης γίνετα παρὸν καὶ τὸ παρὸν ἀποκτᾷ μιὰ σπουδαιότητα ἀπροσμέτρητη. Βεβαίως καὶ γιὰ τὸν πιστὸ ὑπάρχει ἡ φθορά, ποὺ φέρνει ὁ χρόνος. Ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη πραγματικότης. Ἡ ἀνακαινίσι. Γι' αὐτὸν ἰσχύει τὸ «εἰ καὶ ὁ ἐξωθεν διαφθείρεται, ἀλλ' ὁ ἐσωθεν ἀνακαινοῦται ἡμέρα τῆς ἡμέρας». Ὁ πιστὸς γνωρίζει ἀκόμη ὅτι γιὰ κάθε περίοδο τῆς ζωῆς

του ὁ Θεὸς ἐπιφυλάσσει νέα δείγματα τῆς ἀγάπης Του. Δηλαδή ξέρει ὅτι κάθε ἐποχὴ τῆς ζωῆς του ἔχει τὶς ὁμορφίες της. Γι' αὐτὸ δὲν προσκολλᾶται σπασμωδικὰ στὰ περασμένα. Ἀλλὰ ἔχει ἀνοικτὲς τὶς κεραίες τῆς ψυχῆς του στὸ νέο πού θὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ ὁ Θεός. Ἔτσι ἡ «ἀποκαρδοκία» αὐτῆ, ὅπως τὴν λέει ἡ Γραφή, νικᾷ τὴν ἀγωνία τῆς παροδικότητος.

Ἀλλὰ καὶ ἡ στασιμότης ὑπερνικᾶται «ἐν Χριστῷ». Ὁ πιστὸς εἶναι τὸ δένδρον «τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων». Τὸ νερὸ τρέχει ἀσταμάτητα, τὸ δένδρο μένει σταθερὸ στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ. Ὑπερνικᾷ τὴν παροδικότητα τοῦ ρεύματος, τοῦ χρόνου. Μήπως ὁμως μένει στάσιμος; Ὁχι. Γιατὶ μέσα στὸ δένδρο ὑπάρχει ζωὴ. Καὶ ζωὴ σημαίνει ὑπερνήκησι τῆς στασιμότητος. Σημαίνει αὖξηση, ἀνθοφορία, καρποφορία. «Τὸν καρπὸν αὐτοῦ δώσει ἐν καιρῷ αὐτοῦ καὶ τὸ φύλλον αὐτοῦ οὐκ ἀπορρηθήσεται».

Καὶ μέσα στὸν πιστὸ γίνεται διαρκῶς μιὰ ζύμωσι. Ὁ πιστὸς πού ἐγκεντριζόμενος στὸν Χριστὸ ἀντλεῖ μέσα στὴν Ἐκκλησίαν τοὺς χυμοὺς τοῦ Ἁγ. Πνεύματος δὲν εἶναι στάσιμος. Μία «ἀλλοίωσις» πραγματοποιεῖται σ' αὐτόν. Μία μεταμόρφωσις «ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν». Ἐπισημαίνει βέβαια καὶ αὐτὸς τὶς πληγές του. Βλέπει τὴν σῆψιν τῆς στασιμότητος νὰ τὸν ἀπειλῇ. Φοβεῖται τὸ τέλος τῆς ἀκινήσιας. Ἀλλὰ σὰν ἕνας δρομεύς, πού βλέπει μπροστά του ἀπερίσπαστα «τοῖς μὲν ὀπισθεν ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος», δὲν σταματᾷ. Τρέχει. Ἀγωνίζεται. Ζεῖ. Ξέρει ὅτι ὁ ἀγὼν εἶναι ἡ διαλεκτικὴ τῆς ζωῆς. Καὶ ἀγωνίζεται «οὐκ ἀέρα δέρων ἀλλὰ κατὰ σκοπὸν διώκει». Ἡ ζωὴ του ἔχει μιὰ κατεύθυνσι, ἕνα νόημα, ἕνα σκοπὸ. Γι' αὐτὸ κι ὅταν κοιτάζῃ τὰ χρόνια πού πέρασαν, δὲν θρηνεῖ τὰ σβησμένα κεριὰ τῆς ζωῆς του, πού διάβηκαν μέσ' τὴν ἀμαρτία, ἀλλὰ βλέπει τὰ ἴχνη μιᾶς πορείας. Πορείας ἀνοδικῆς. Ἡ πτώσι δὲν ἦταν ἀγνωστὴ. Στασιμότης ὁμως ποτέ.

Βεβαίως καὶ ἐμεῖς οἱ πιστοὶ καὶ κατὰ τὴν φετεινὴ χρονιά θὰ ἔλθουν ἴσως στιγμές, πού θὰ ἀντιμετωπίσωμε καὶ τῆς παροδικότητος τὴν ἀγωνία καὶ τῆς στασιμότητος τὸν φόβο.

Τότε ἂς ἐπανεξετάσωμε τὸ «ἐν Χριστῷ». Καὶ ἂς ἀνανεώσωμε τὴν σχέσι. Καὶ μὲ ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἂς ἀφήσωμε τὴν σαῖτα τῆς ζωῆς μας νὰ ὑφάνῃ μέσα στὸ σιμιόνι τοῦ χρόνου τὸ πρσνάκρουσμα τῆς αἰωνιότητος.

Ἄς εὐχηθῶμε αὐτῇ τὴν χρονιά ὁ Θεὸς νὰ κάνῃ τὴν ζωὴ μας ἕνα πρᾶγμα ἀληθινὸ καὶ ἀπλό, ὁμοιο μὲ μιὰ καλαμῆνια φλογέρα, πού θὰ τὴν γεμίξῃ Ἐκεῖνος μὲ τὴν ἄρμονία τῆς μουσικῆς Του! Μιὰ ἄρμονία πού ὑπερνικᾷ τὴν δυσαρμονία τῆς παροδικότητος καὶ στασιμότητος.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΘΡΕΠΤΙΔΗΣ

ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΙΝ ΤΟΥ ΧΙΛΙΑΣΜΟΥ*

Βεβαίως, θὰ ἡδυνάμεθα νὰ ὑποστηρίξωμεν, ὅτι ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἰδρυσισ μιᾶς ἀντιαιρετικῆς σχολῆς, ἐχούσης ὡς κύριον σκοπὸν τὴν κατάρτισιν καὶ ὑπόδειξιν συγκεκριμένων μέσων διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ χιλιασμοῦ, τῶν λοιπῶν αἵρέσεων καὶ ξένων προπαγανδῶν, θὰ ἡδύνατο θετικῶς νὰ συμβάλῃ εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔργον, ἐὰν σὺν τοῖς ἄλλοις εἰς τοὺς ἐκπαιδευομένους καθίστατο δυνατὸν νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ πόνος, ἡ ἀγωνία καὶ ἡ σφοδρὰ ἐπιθυμία διὰ τὴν συμπαράστασιν εἰς τὴν ἀνάγκην καὶ τὸν πόνον τοῦ πάσχοντος συνανθρώπου, καθ' ὅτι καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ χιλιασμοῦ ἐπηρεαζόμενος ὑποφέρει, μὴ γευόμενος τῆς παρουσίας, κοινω- νίας καὶ Χάριτος τοῦ Χριστοῦ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον προτείνομεν διὰ τὴν καθ' ὅλου ποιμαντικὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ ἀπασχολοῦντος ἡμᾶς ἐνταῦθα προβλήματος συγκεκριμένας τινὰς λύσεις, ὅπως:

Ἡ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ ὑπάρχουσα Ὑποεπιτροπὴ ἀντιμετωπίσεως ξένων Προπαγανδῶν δέον κατὰ καιροὺς νὰ ἐκδίδῃ φυλλάδια, εἰς τὰ ὁποῖα νὰ περιλαμβάνονται τὰ χωρία ἐκεῖνα τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἅτινα ὑποστηρίζουν τὰς ὑπὸ τῶν χιλιαστῶν καταπολεμουμένας βασικὰς θέσεις τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπερτονίζονται εἰς τὰ ἐν λόγῳ ἔντυπα αἱ βασικαὶ αὐταὶ θέσεις τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως καὶ νὰ παρατίθενται συγκεκριμένα ποιμαντικὰ μέτρα ἐνεργείας, ὥστε νὰ δύναται οἱ πιστοὶ νὰ ἀντιμετωπίζωσι τοὺς χιλιαστάς.

Τὰ ἐν λόγῳ ἔντυπα δέον κατὰ καιροὺς νὰ διατίθενται ὑπὸ εἰδικῶν συνεργειῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν—ἅτινα συνεργεῖα, θὰ προετοιμάζονται ὑπὸ τοῦ Ἱερέως δεόντως—εἰς τὰς οἰκείας τῶν ἐνοριτῶν, ἵνα οὕτω οἱ ἐνοριτὰ ἐνημερώνονται καὶ στηρίζονται εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν.

Ἐπὶ πλέον καλὸν εἶναι, ὅπως ὑπὸ τῆς Διοικούσης Ἐκκλησίας προωθηθῶσιν εἰς τὰς δικαστικὰς καὶ ἀστυνομικὰς Ἀρχὰς ἀντιχιλιαστικὰ βιβλία καλῶς ἐνημερωμένα ἐπὶ τῆς ὅλης θεωρίας καὶ μεθοδολογίας τῆς καταλυτικῆς προσπαθείας τοῦ χιλιασμοῦ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 686 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

ἐπὶ τῷ σκοπῷ ὅπως ὀρθῶς πληροφορήσῃσι τὰς ἐν λόγῳ Ἀρχὰς περὶ τῆς ἀντιχριστιανικῆς καὶ ἀντεθνικῆς τῶν χιλιαστῶν προσπαθείας, ὥστε αἱ ἀστυνομικαὶ καὶ δικαστικαὶ Ὑπηρεσίαι νὰ συμπαρίστανται ἐνεργῶς εἰς τὸ καθ' ὅλου ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐπιτελούμενον ποιμαντικὸν ἀντιχιλιαστικὸν καὶ ἐν γένει ἀντιαιρετικὸν ἔργον.

Νὰ βοηθηθῶσι, δι' εἰδικῆς ποιμαντικῆς ἐνεργείας, αἱ ἐνορίαί, ἐντὸς τῶν ὁποίων δροῦν χιλιασταί, ὡς λ.χ. δι' ἀποστολῆς ἐμπείρου καὶ καλοῦ ποιμένος, δημιουργίας ἐνοριακοῦ Κέντρου, οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως, ἐν ἀνάγκῃ ἐκ περιτροπῆς, τῶν ἀντιμετωπιζουσῶν δυσχερῆ προβλήματα οἰκογενειῶν, αἵτινες εὐχερῶς δύνανται νὰ ἐπηρεασθῶσιν ὑπὸ τῶν χιλιαστῶν.

Διὰ τὴν πραγμάτωσιν τοῦ ἀνωτέρω σκοποῦ καλὸν εἶναι νὰ συσταθῇ ἐν Ἀθήναις, προτιμότερον, ἢ ἐν ταῖς ἑδραῖς τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων, εἰδικὴ οἰκονομικὴ Ὑπηρεσία, ἔχουσα ὡς σκοπὸν τὴν οἰκονομικὴν συμπαράστασιν τῶν ἀνὰ τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πτωχῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες εὐχερῶς ἐπηρεάζονται ὑπὸ τῶν χιλιαστῶν.

Αἱ ἐνορίαί νὰ χωρισθῶσιν εἰς τομεῖς, ἐντὸς δ' ἐκάστου τομέως ὁ ἐφημέριος δέον νὰ ἀναθέσῃ εἰς δύο κατοικοῦντα εἰς τὸν αὐτὸν τομέα ἐμπιστα αὐτῷ πρόσωπα τὴν συνεχῆ ἐπαγρύπνησιν πρὸς ἐνημέρωσιν αὐτοῦ περὶ τῶν ἐνδεχομένων ἐστιῶν, κινήσεων καὶ προσηλυτιστικῶν ἐνεργειῶν τῶν χιλιαστῶν ἐπὶ συγκεκριμένων ἐνοριτῶν τοῦ ἡ οἰκογενειῶν.

Οὗτοι οἱ συνεργάται θὰ ἐνημερῶσιν τὸν Ἱερέα περὶ τῶν κινήσεων τῶν χιλιαστῶν, ὁ δὲ Ἱερεὺς θὰ ἐνεργῇ δεόντως-δραστηκῶς- καὶ ἐναντι ἐκείνων τῶν ὀρθοδόξων, οἵτινες ἀντιμετωπίζουσι προβλήματα, ἰδίᾳ οἰκονομικά, καὶ ἐναντι τῶν χιλιαστῶν.

Κρίνομεν ἀπολύτως ἀναγκαίαν τὴν εἰλικρινῆ συμπαράστασιν τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὰ προβλήματα τῶν πασχόντων, ὡς τρόπου ἐκδηλώσεως ἀγάπης καὶ στοργῆς, ἀλλὰ καὶ ὡς μέσου καταπολεμήσεως καὶ ἀντιμετώπισεως τῆς φοβερᾶς μάλιστα τοῦ χιλιασμοῦ.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δέον ἕκαστος ἐνοριακὸς Ἱερεὺς Ναός, ἰδίᾳ τῶν πόλεων, νὰ συντάξῃ κατάστασιν τῶν πτωχῶν οἰκογενειῶν, τὰς ὁποίας νὰ βοηθῇ οἰκονομικῶς, ἔστω καὶ ἐκ περιτροπῆς, πρὶν ἢ αὐταὶ ἐκ τῆς ἀνάγκης δεχθῶσι τὴν φθοροποιὸν τῶν χιλιαστῶν ἐπίδρασιν.

Οί Σεβασμ. Ἱεράρχαι, καλὸν εἶναι, ὅπως καλῶσι τοὺς ἐφημερίους τῶν καὶ πληροφορῶνται παρ' αὐτῶν περὶ τῶν ἐπὶ μέρους συγκεκριμένων αἰτίων, ἅτινα ὠδήγησαν ἄτομα ἢ καὶ οἰκογενείας εἰς τὸν χιλιασμὸν καὶ ἀναλόγως νὰ ἐνεργῶσιν ἐφ' ἐξῆς διὰ τὴν πρόληψιν καὶ ἀντιμετώπισιν παρομοίων αἰτίων χιλιαστικῆς ἐπιδράσεως, νουθετοῦντες καὶ κατευθύνοντες τοὺς Πρεσβυτέρους τῶν, ὡς συμπρεσβύτεροι, εἰς τὸ ὑπ' ὄψιν ἀντιαιρετικὸν ποιμαντικὸν τῶν ἔργων.

Παρ' ἐκάστη Ἱερᾶ Μητροπόλει νὰ συγκροτηθῶσιν ὀμάδες ἐκ κατηρητισμένων εἰς τὰ περὶ τὸν χιλιασμὸν πράγματα ἀνθρώπων, διὰ τὴν δραστικὴν καὶ οὐσιαστικὴν ἀντιμετώπισιν τῶν δρώντων καὶ διάλυσιν διὰ παντὸς νομίμου καὶ ἠθικοῦ μέσου τῶν ἐστιῶν τῶν χιλιαστῶν.

Χρειαίεται εἰς τὸ ἐν λόγῳ ἔργον μεγίστη προσοχή, χωρὶς φανατισμὸν, καθ' ὅσον ὑπάρχει κίνδυνος, ἀντὶ νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τὴν ἀντιχιλιαστικὴν ἡμῶν προσπάθειαν, νὰ προβάλωμεν καὶ διαφημίσωμεν τὸ ἔργον τῶν χιλιαστῶν, ἐμφανίζοντες τούτους ἔναντι τοῦ κόσμου ὡς διωκομένους «μάρτυρας», ἔχοντας ἐφ' ἐξῆς μεγαλυτέρας πιθανότητος ἐπιδράσεως ἐπὶ τὴν συνείδησιν τοῦ κόσμου.

Ἐπομένως, θὰ πρέπη μετὰ συνέσεως, προσοχῆς καὶ προγραμματισμοῦ, οὐχὶ ἀοριστολογοῦντες, ἀλλὰ θετικῶς ἀναιροῦντες τὰς πλάνας τῶν καὶ προτρέποντες ἐν ἀγάπῃ, νὰ ἐργασθῶμεν ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου.

Αἱ προαναφερθεῖσαι ὀμάδες δύνανται νὰ παρακολουθῶσι τὰς συνάξεις, ἐνθα ἐργάζονται καὶ διδάσκουν οἱ χιλιασταί, ὡς ἀπλοῖ ἀκροαταί, καί, εἰς τὴν διαλογικὴν μετὰ τῶν χιλιαστῶν συζήτησιν, νὰ ἀναιρῶσι τὰς αἰρετικὰς τῶν θέσεις καί, προβάλλοντες τὴν χριστιανικὴν ὀρθόδοξον ἀλήθειαν, νὰ στηρίζωσι τοὺς πιστοὺς, ἀποδεικνύοντες οὕτω τὰ βαθύτερα τῶν Χιλιαστῶν σχέδια.

Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο θὰ ἡδύνατο, εἰδικώτερον ὑπὸ τῶν μεγαλυτέρων Ἱ. Μητροπόλεων, νὰ χρησιμοποιηθῶσι καὶ τινες ἐκ τῶν ἀδιορίστων θεολόγων.

Αἱ ὀμάδες αὗται θὰ ἐπισκέπτωνται τοὺς οἴκους τῶν δεχομένων τὴν ἐπίδρασιν τῶν χιλιαστῶν καὶ θὰ διαφωτίζωσι προτρέποντες εἰς ἐμμονὴν εἰς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ συμμετέχοντες εἰς τὰ προβλήματα τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος.

(Συνεχίζεται) Ἄρχιμ. ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΤΡΙΒΙΖΑΣ, πτ. Θ. Μ. Ph.

Ποιμαντικά θέματα**Ο ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ***

Ἐν τοιαύτῃ ὁμως περιπτώσει ἀποκαρδιούται εἰσέτι καὶ ὁ καλοπροαίρετος ποιμὴν καὶ αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ παραιτηθῆ ἑνὸς τόσον δυσχεροῦς ἔργου. Ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀνοίξῃ τὰς πύλας τοῦ προσώπου τοῦ ποιμαινομένου, τότε φρονεῖ ὅτι ὀφείλει νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν ποιμαντικὴν του προσπάθειαν ἢ νὰ περιορίζεται εἰς τυπικὴν ἄσκησιν αὐτῆς. Ἄλλ' ὁ ὄσιος Νεῖλος προλαμβάνει τὴν σκέψιν αὐτὴν τοῦ ποιμένου. «Ταῦτα δέ φημι οὐκ ἀποτρέπων ἡγεῖσθαι τινων, οὐδὲ κωλύων ὀδηγεῖν τινας τῶν νέων ἐπὶ τὴν θεοσέβειαν· ἀλλὰ παρακαλῶν πρῶτον ἀναλαβεῖν ἕξιν ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ἀναλογοῦσαν τῷ μεγέθει τοῦ πράγματος καὶ μὴ προχειρῶς ἐπιτιδόναι ἑαυτοὺς τῷ σκοπῷ»⁴. Τὸ ἔργον τῆς γνωριμίας τοῦ βάρους τῆς προσωπικότητος τοῦ πιστοῦ εἶναι ἀναμφιβόλως δυσχερὲς καὶ ἐπιπονον. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει, κατὰ τὸν ὄσιον πατέρα, ὅτι πρέπει νὰ ἐμποδίζεται κανεὶς νὰ ἀναλάβῃ ἕνα τέτοιο ἔργον. Σημαίνει μόνον ὅτι ὀφείλει νὰ φροντίξῃ νὰ κατέχῃ τὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἔργου τούτου, ἢ ὁποῖα εἶναι «ἡ ἕξις ἐπὶ τὴν ἀρετὴν», ἢ ἀναλογοῦσα εἰς τὸ μέγεθος τοῦ ἔργου αὐτοῦ.

Ἐξ ἄλλου ὁμως ἡ ἕξις ἐπὶ τὴν ἀρετὴν, ὡς ποιμαντικὸν προσόν, εἶναι προῖόν, κατὰ τὸν ὄσιον Νεῖλον, μιᾶς σειρᾶς προσπαθειῶν ἀτομικῆς καλλιιεργείας τοῦ ποιμένου, τὰς ὁποίας οὗτος καταβάλλει πρὶν ἀναλάβῃ τὸ ἔργον τῆς πνευματικῆς καλλιιεργείας τῶν πιστῶν. Διὰ τοῦτο συνιστᾷ ὁ ὄσιος πατήρ· «μὴ πρὸ τῆς εἰρηνικῆς καταστάσεως τὰ πολεμικὰ ὄργανα σκευὴ ποιεῖν γεωργικά». Ἀναφερόμενος δηλαδὴ ὁ ὄσιος Νεῖλος εἰς τὸ ψυχολογικὸν καὶ πνευματικὸν νόημα τῆς γνωστῆς προφητείας τοῦ Ἡσαίου 2,4 συνδέει αὐτὴν μὲ τὴν ὅλην πορείαν τῆς ποιμαντικῆς τέχνης. Οὕτως, ἀφοῦ ὁ ποιμὴν γεωργήσῃ ἑαυτὸν καὶ εἰρηνεύσῃ ἐσωτερικῶς τῇ βοηθειᾷ τῶν πνευματικῶν τῶν ὀπλων (τῶν ψυχικῶν καὶ πνευματικῶν του δυνάμεων—τῶν ἀρετῶν), τότε δύναται νὰ στραφῆ εἰς τὸ ἔργον τῆς καλλιιεργείας τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου τοῦ πιστοῦ. «Μετὰ γὰρ τὸ πάντα ὑποτάξαι τὰ πάθη καὶ μηδαμόθεν ἔτι πολέμουσ ὀχλεῖν, μηδὲ εἰς ἀνάγκην χρήσεως ἀμυντηρίων ὀργάνων ἔλκεσθαι, καλὸν τὸ γεωργεῖν ἑτέρους». Τότε «φησὶ προτρεπτικῶς ὁ λόγος, συγχρόψατε τὰς

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 18 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

4. Ἄνωτ. σελ. 208-209.

ΔΙΚΑΙΑ ΕΠΙΒΡΑΒΕΥΣΙΣ

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος πρ. Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Ἱερώνυμος, λαβὼν ὑπ' ὄψιν τὰς 47ετείς εὐδοκίμους Ἱερατικὰς ὑπηρεσίας τοῦ ἐκ Σκούπας Ἠπείρου (80 ἐτῶν) ἱερέως Θεολόγου Θεοδώρου Κ. Παπαθεοδώρου, τέως Διακόνου τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἁγίας Εἰρήνης, Αἰόλου καὶ Ἀγ. Παντελεήμονος Ἀχαρνῶν καὶ ἀπὸ τοῦ 1933 Ἐφημερίου τῶν Ἱερῶν Ναῶν Ἁγίου Παύλου Ψαρρῶν καὶ Ὁσίου Μελετίου Σεπολίων καὶ ἤδη ἐφημερίου εἰς τὸν Ἱερὸν Ναὸν τῆς Ἁγίας Σοφίας Μεροπείου, τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας προσέφερε:

α'. Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, α) ὡς λειτουργὸς τῶν θείων Μυστηρίων ἀπὸ τὸ 1926, β) ὡς κήρυξ τοῦ θείου λόγου ἀπὸ τὸ 1930, γ) ὡς πνευματικὸς πατὴρ καὶ ἐξομολόγος ἀπὸ τὸ 1937, δ) ὡς Κατηχητὴς τοῦ Μέσου καὶ Κατωτέρου Κατηχητικοῦ Σχολείου, ε)

μαχαίρας ὑμῶν εἰς ἄροτρα καὶ τὰς ζηβίνας ὑμῶν εἰς δρέπανα»⁵. Ἀντιθέτως δέ, εἰς ἐκείνους οἱ ὅποιοι δὲν πληροῦν τὴν προϋπόθεσιν τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς τῶν συγκροτήσεως καὶ καλλιέργειας ὁ λόγος συνιστᾷ «συγκόψατε τὰ ἄροτρα ὑμῶν εἰς ρομφαίας καὶ τὰ δρέπανα ὑμῶν εἰς σειρομάστας» (Ἰωήλ 4,10). Ἀντὶ δηλαδὴ νὰ χρησιμοποιοῦτε τὴν ποιμαντικὴν σας ἐπιστήμην καὶ τὰς πνευματικὰς σας δυνάμεις διὰ νὰ γεωργῆτε τοὺς ἄλλους, ἀγωνισθῆτε νὰ εἰρηνεύσετε τὸν ἑαυτὸν σας καὶ νὰ καταστήσετε αὐτὸν ἱκανὸν διὰ τὸ ἔργον, διὰ τὸ ὁποῖον ἔχετε προορισθῆ. Ὁ ποιμὴν ἐπομένως, ὁ ὁποῖος θέλει νὰ ἀσκῆ μετ' ἐπιστήμης τὸ ἔργον του, ὀφείλει «μὴ ἀπὸ τοῦ τέλους ἐπὶ τὰς ἀρχὰς κατάγεσθαι, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς προκόπτειν ἐπὶ τὴν τελειότητα» οὕτω γὰρ καὶ αὐτὸς ἐπιτεύξεταί τοῦ σπουδαζομένου καὶ τοὺς γ ν ω ρ ῖ μ ο υ ς ἀμέμπτως ὀδηγήσει πρὸς τὸ τέλος τῆς ἀρετῆς»⁶.

Κατὰ τὸν ὅσιον λοιπὸν Νεῖλον τὸν Ἀσκητὴν, ἡ ἔμπρακτος ἐπιστήμη τῆς πνευματικῆς δλοκληρώσεως τοῦ ποιμένου θὰ χειραγωγῆσῃ αὐτὸν εἰς τὸ δαιδαλώδες βάθος τῆς προσωπικότητος τοῦ ποιαινομένου καὶ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ ἄσκησιν τοῦ ἔργου τῆς πνευματικῆς τελειώσεως αὐτοῦ. Αἱ δύο αὐταὶ ὀψεις τῆς ποιμαντικῆς ἐπιστήμης ἀποκαλύπτουν ζωηρῶς ὅτι πράγματι τὸ ἔργον τοῦ ἐπιστήμονος ποιμένου εἶναι ἄκρως δυσχερές. «Πάντων γάρ ἐστιν ἐπιπονώτερον τὸ ἀρχειν ψυχῶν»⁷.

I. K.

5. Ἀνωτ. σελ. 209.

6. Ἀνωτ. σελ. 209 ἐξ.

7. Ἀνωτ. σελ. 207.

ὡς Ἱερατικός Προϊστάμενος καὶ Πρόεδρος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Συμβουλίου, στ) ὡς Πρόεδρος τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου καὶ ζ) ὡς Πρόεδρος τῆς Κοινωνικῆς Προνοίας·

β'. Εἰς τὴν Κοινωνίαν, α) ὅταν ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ διενήργησεν ἔρανον διὰ τὰ δέματα ἐπαναπατρισμοῦ τῶν συμμοριοπλήκτων, β) ὅταν διενήργησεν ἔρανον ὑπὲρ τῶν κατεστραμμένων Ἱερῶν Ναῶν, γ) ὅταν διεξήγαγεν ἔρανον ὑπὲρ τῆς Κύπρου, καὶ δ) ὅταν δεκάκις ἐξαπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἱεραῆς Ἀρχιεπισκοπῆς πρὸς διανομὴν δεμάτων εἰς τοὺς κατοίκους κατεστραμμένων χωρίων ὑπὸ τῶν Συμμοριτῶν, εἰς τὰ ὅποια διεμοίρασε τοσοῦτον ἐπιδεξιῶς καὶ ἀμερολήπτως μετὰ τῆς Πρεσβυτέρας του κ. Γεωργίας τὰ εἶδη ἱματισμοῦ καὶ ὑποδήσεως, ὥστε ἔλαβεν εὐφήμους μνείας τόσον ἀπὸ τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Σπυρίδωνα, ὅσον καὶ ἀπὸ τοὺς Πρόεδρους τῶν Κοινοτήτων, ὅσον ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον Κοινωνικῆς Προνοίας, καὶ

γ'. Εἰς τὴν Πατρίδα, εἰς τὰς Ἐθνικὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις ἀπὸ τὸ 1949-1958 καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ συμμοριτοπολέμου, μὲ ἀποτελέσματα ἄκρως ἱκανοποιητικὰ, (ὑπέροχα), (λίαν καλὰ καὶ ἄριστα). Προσέφερον τὰς Ἱερατικὰς του ὑπηρεσίας εἰς τὰς Ἐνόπλους Δυνάμεις ἀφιλοκερδῶς μετὰ τοσοῦτου ζήλου, πίστεως καὶ φανατισμοῦ, ὥστε ἡ Πολιτεία ἐπαρashedμοφόρησε τοῦτον τρίς, ἤτοι:

α) Τὴν 24.3.1952 μὲ τὸ Μετάλλιον τῶν ἐξαιρέτων πράξεων, διότι ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἀρμοδιότητός του προσέφερον ἐξαιρετικὰς ὑπηρεσίας πρὸς τὴν Πατρίδα, ὑποβοηθῶν τὸ ἔργον τοῦ Στρατοῦ κατὰ τὰς ἐναντίον τῶν Ἀναρχικῶν Συμμοριτῶν Ἐπιχειρήσεις.

β) Τὴν 20.7.1955 μὲ τὸν Ἀργυροῦν Σταυρὸν τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος Γεωργίου τοῦ Α', καὶ

γ) Τὴν 20.12.1959 μὲ τὸν Χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Βασιλικοῦ Τάγματος τοῦ Φοίνικος.

Τὰς ἀνωτέρω λοιπὸν εὐδοκίμους καὶ ἐξαιρετικὰς Ἱερατικὰς ὑπηρεσίας λαβὼν σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπένευμεν εἰς τοῦτον διὰ δευτέραν ἤδη φοράν διὰ τοῦ ἀπὸ 30.11.1973 Ἀρχιεπισκοπικοῦ Γράμματός του τὸ ὀφφίκιον τοῦ Πρωτοπρεσβυτέρου, συνοδευόμενον μὲ ἐπιστήθιον Σταυρὸν «πρὸς ἐπιβράβευσιν τῆς πιστῆς ἐκπληρώσεως τῶν Ἱερατικῶν του καθηκόντων» καὶ πρὸς παραδειγματισμὸν καὶ μίμησιν τῶν ἄλλων.

Δέον νὰ σημειωθῆ, ὅτι ἡ πρώτη ἀπονομὴ τοῦ ὡς ἄνω ὀφφικίου εἰς τὸν π. Θεόδωρον Κ. Παπαθεοδώρου ἐγένετο τὴν 31.8.1963 ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου τοῦ Β', κατόπιν μακρᾶς προσφωνήσεώς του εἰς τὸν ἐορτάζοντα Ἱερὸν Ναὸν τοῦ Ὁσίου Μελετίου, Σεπολίου.

ΕΝΟΡΙΑΚΑ

ΠΡΟΣΚΛΗΤΗΡΙΟΝ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ*

3. Ἡ συμβολή τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν.

Τὴν ἀπόφασιν τῆς ιδρύσεως τῆς «Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας» ἐνίσχυσε τὰ μέγιστα ἡ πολύτιμος συμπαραστάσις ἐκλεκτῶν συνεργατῶν τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν, καὶ κυρίως τῶν τομεαρχῶν κοινωνικῶν λειτουργῶν, οἱ ὅποιοι παρέχουν μετὰ μεγάλης προθυμίας καὶ πραγματικῶ ἐνδιαφέροντος οὐσιαστικὴν βοήθειαν.

Τὰ καλὰ αἰσθήματα τοῦ Ὑπουργείου πρὸς τὴν ἰδικὴν μας προσπάθειαν καὶ τὸ πνεῦμα συνεργασίας μετὰ τῆς Ἐκκλησίας διερμήνευσεν ὁ ἄλλοτε Ὑπουργὸς Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν κ. Πάτρας τὸ ἔτος 1969 κατὰ τὴν τελετὴν ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς μας. «Αἰσθάνομαι καὶ τιμὴν καὶ συγκίνησιν, ἀνέφερον ὁ κ. Ὑπουργός, διότι παρίσταμαι κατὰ τὴν ἐναρκτήριον σημερινὴν συγκέντρωσίν σας καὶ διότι μοῦ ἐκάνατε τὴν τιμὴν νὰ με προσκαλέσετε νὰ χαριετίσω τὴν ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἀναλαμβάνετε ἀπόψε.

Αἰσθάνομαι τιμὴν, διότι με κάνετε κοινωνὸν κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίασιν τῆς ἐνάρξεως ἐνὸς σημαντικοῦ ἔργου. Ἀντελήφθην, καὶ δὲν χρειάζεται πολλὰ νὰ ἀντιληφθῆ κανεὶς, πόσον σημαντικὸν εἶναι τὸ ἔργον αὐτό, ἀπὸ τὰ ὅσα ἐλέχθησαν καὶ ἀπὸ τὰ ὅσα ἐπὶ πλέον ἔχω πληροφορηθῆ. Νέοι ἄνθρωποι, εἶπε ὁ πατήρ, ὁ ὁποῖος πρὶν ἀπὸ λίγο ὠμίλησεν²⁰, ὅτι κατὰ πλειοψηφίαν εἶναι νέοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἔλθει νὰ φοιτήσουν εἰς τὸ Φροντιστήριον αὐτό, ἔρχονται δὲ ἐθελοντικῶς νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας των εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ καθηγηταὶ ἀπὸ Σχολᾶς Κοινωνικῆς Προνοίας, καθηγηταὶ ἀπὸ ἄλλας Σχολᾶς, ἐκλεκτοὶ ἐπιστήμονες, ἔρχονται ἐπίσης ἐθελοντικῶς νὰ προσφέρουν τὴν ἐργασίαν των εἰς τὴν κατάρτισιν τῶν νέων αὐτῶν, οἱ ὅποιοι προσφέρονται ἐθελοντικῶς νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ καὶ ὠθεῖ εἰς τὸ μέγα

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 692 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

20. Ἐνταῦθα ὑπονοεῖται ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας.

αὐτὸ ἔργον. Δι' αὐτὸ εἶπα ὅτι αἰσθάνομαι τιμὴν, διότι παρίσταμαι κατὰ τὴν ἐναρκτήριον αὐτὴν συγκέντρωσιν.

Αἰσθάνομαι ταυτοχρόνως καὶ συγκίνησιν, διότι τὸ ἔργον αὐτὸ εἶναι ἔργον ἀνανεωτικὸν καὶ ἀναγεννητικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς προνοίας...

Θὰ πρέπη ἐδῶ νὰ ὁμολογήσω, ὅτι ἡ κυρία, ἡ ὁποία πρώτη ὠμίλησε²¹, μοῦ ἔκανε ἐντύπωσιν, διὰ τὸ πόσον ἀντιλαμβάνεται τὸν τρικυμισμὸν καὶ τὸν κλειδωνισμὸν τῆς ἐποχῆς μας. Ὁμίλησε σὰν ἕνας ἄνθρωπος σύγχρονος καὶ δι' αὐτὸ εἶναι μία ἀκόμη ἀπόδειξις τοῦ πόσον ἡ Ἐκκλησία μας εἰς αὐτὴν τὴν προσπάθειαν ἀνανεώνεται. Ἀπὸ πλευρᾶς ἰδικῆς μου, κατέληξεν ὁ κ. Πάτρας, δὲν ἔχω τίποτε ἄλλο νὰ κάνω, παρὰ νὰ περιμένω τὴν βοήθειάν σας. Πιστεύω ὅτι στελέχη κοινωνικῆς προνοίας ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν μας ἰδεολογίαν, εἶναι πολύτιμα στελέχη εἰς τὴν ὅλην κοινωνικὴν μας προσπάθειαν. Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ).

Εἰς τὸ προηγηθὲν τῆς «Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας» Φροντιστήριον εἶχομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀκούσωμεν τὰς ἀπόψεις τοῦ τότε Διευθυντοῦ Δημοσίας Ἀντιλήψεως τοῦ Ὑπουργείου Κοινωνικῶν Ὑπηρεσιῶν κ. Ἰωάννου Παπαγεωργίου ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν σχέσεων τῆς Κρατικῆς Κοινωνικῆς Προνοίας πρὸς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ὁμιλητὴς ἀνεφέρθη διὰ μακρῶν εἰς τοὺς διαφόρους τομεῖς συνεργασίας μεταξὺ Ἐκκλησίας καὶ Κράτους καὶ ὑπεγράμμισεν ὅτι αἱ προοπτικαὶ συνεργασίας διὰ τὸ μέλλον εἶναι εὐρύταται. «Αἱ σχέσεις Κρατικῆς Κοινωνικῆς Προνοίας καὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ἀνέφερεν ὁ κ. Παπαγεωργίου, «ὄχι μόνον δὲν πρόκειται νὰ παραμείνουν στατικαί, ἀλλὰ θὰ ἐξελιχθοῦν ἐτι περισσότερον, ἐπ' ἀγαθῷ βεβαίως τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Εἰς τρόπον, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Ἐκκλησία θὰ ἠδύνατο νὰ συμβάλλῃ ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ κρατικοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος, θὰ ἦτο ἡ ὑπὸ ταύτης κατὰ ἐνορίας ἱδρυσις «Ἐνοριακῶν Κοινωνικῶν Σιταθμῶν», τῶν γνωστῶν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὡς «Κοινωνικῶν Ἐπιτιῶν» ἢ «Κέντρων τῆς Γειτονίας», ἐνθα ἐθελοντικὸν προσωπικὸν ὑπὸ τῆν διευθύνσιν εἰδικευμένων στελεχῶν καὶ τῆ συνεργασίᾳ καὶ τῆ βοήθειᾳ τοῦ Κράτους, θὰ ἀτχολῆται μὲ τὰ κοινωνικά θέματα καὶ προβλήματα τῶν ἐνοριῶν. Ἡ βοήθεια πρὸς τὸ Κράτος θὰ ἦτο μεγίστη, διότι πολλαὶ περιπτώσεις εἴτε λόγῳ τῆς φύσεως

21. Ἐναῦθα ὑπονοεῖται ἡ Πρεσβυτέρα Κα Βαρβάρη Καλογεροπούλου - Μεταλληνῶ, θεολόγος, ἀπόφοιτος τῆς Σχολῆς Ἐθελοντῶν Διακονίας.

αὐτῶν, εἴτε λόγῳ τῆς ὑφῆς τῶν δημιουργουμένων προβλημάτων, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνουσι ἀντιληπταὶ ὑπὸ τῶν Κρατικῶν Ὀργάνων ἢ ἀκόμη δὲν ἐπιβάλλεται νὰ ἐπιληφθοῦν ταῦτα τοιούτων ὑποθέσεων. Ἀναφέρομαι βεβαίως κυρίως εἰς τὰ ἀτομικῆς ἐμπιστευτικῆς φύσεως προβλήματα (λ.χ. διαζύγια). Ἄν δὲν σφάλω, σκοπὸς τῆς πρὸ ἐτῶν ἰδρυθείσης Σχολῆς Διακονισσῶν ἦτο ἡ ἐκπαίδευσις νεανίδων πτυχιούχων τῆς Θεολογίας, προοριζομένων διὰ στελέχη εἰς τὴν κοινωνικὴν ἐργασίαν τῆς ἐνορίας, ὡς βοηθῶν εἰς τὸν τομέα αὐτὸν τοῦ ἱερέως. Πλὴν ὅμως, ἐξ ὧσων γνωρίζω, ὁ σκοπὸς οὗτος δὲν ἐπραγματοποιήθη, ἄγνωστον διὰ ποῖον λόγον, καὶ ἡ Σχολὴ Διακονισσῶν περιορίζεται σήμερον εἰς τὸ νὰ ἐκπαιδεύῃ Κοινωνικὰς Λειτουργούς, αἱ ὁποῖαι ἀποφοιτῶσαι στρέφονται πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας εἴτε εἰς δημοσίας εἴτε εἰς ἰδιωτικὰς Ὑπηρεσίας, μὴ χρησιμοποιοῦμεναι ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας».

Καταλήγων ὁ κ. Παπαγεωργίου ἀνέφερεν ὅτι καὶ σχέσεις τῆς Κρατικῆς Κοινωνικῆς Προνοίας πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος εἶναι στεναὶ καὶ ἐγκάρδιαι, ἀποβλέπουσαι εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, ἐνῶ διὰ τὸ μέλλον προβλέπεται ἡ περαιτέρω ἐπέκτασις καὶ σύσφιγξις αὐτῶν. Ὁ δρόμος εἶναι ἀνοικτὸς ἐνώπιον ἡμῶν, ὁ καιρὸς ἐπέιγει. Πᾶσα ἀμέλεια καὶ καθυστέρησις θὰ εἶναι ἐγκληματικὴ. Ἀπὸ ἡμᾶς, εἴτε ὡς κρατικὰ ὄργανα εἴτε ὡς μέλη τῆς Ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐξαρτᾶται νὰ τερματίσωμεν νικηταί».

Οὕτως αἱ τόσον καλαὶ διαθέσεις τοῦ οἰκείου Ὑπουργείου ἔρχονται νὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὴν μεγάλην σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ λειτουργία μιᾶς Σχολῆς πρὸς ἐκπαίδευσιν τῶν λαϊκῶν στελεχῶν τῆς ἐνορίας. Ταυτοχρόνως ἀποδεικνύουν, ὅτι τὸ ὅλον πνεῦμα τῆς Σχολῆς καὶ ἡ ὅλη θεώρησις τοῦ μεγάλου προβλήματος τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, ἐπικροτεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Κράτους. Ἐπιβεβαιώνουν ἀκόμη ὅτι ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς Σχολῆς καὶ οἱ κύριοι στόχοι αὐτῆς εὐρίσκουν τὴν δικαίωσιν αὐτῶν ἐξεταζόμενοι καὶ μὲ βάσιν τὰ κριτήρια καὶ τὰ προγράμματα τοῦ Κράτους, τὰ ὁποῖα δὲν δύναται νὰ εἶναι κριτήρια αὐστηρῶς ἐκκλησιαστικά.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Ἐκκλησία, συμβάλλουσα διὰ τῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν προϋποθέσεων διὰ τὴν καλλιτέραν διοργάνωσιν τῆς ἐνοριακῆς διακονίας, συμβάλλει ἀποφασιστικῶς εἰς τὴν ἐπίτευξιν καὶ τοῦ κρατικοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος.

(Συνεχίζεται)

Πρεσβ. ΑΝΤΩΝ. ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

« Ε Ο Ρ Τ Ο Λ Ο Γ Ι Ο Ν » *

ΜΗΝΟΛΟΓΙΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ

1. Προεόρτια τῆς Ὑπαπαντῆς. Τῶν ἁγίων ἐνδόξων *Μαρτύρων*· Τρύφωνος, Θεῶνος καὶ τῶν δύο παιδῶν. Καρίωνος. Περπετούας καὶ τῶν σὺν αὐτῇ· Ρευκάτου, Σατορνίλλου, Σατίρου, Σεκούνδου καὶ Φηλικιτάτης. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Ναυπλίου (1655). Τῶν Ὁσίων· Βασιλείου ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ ὁμολογητοῦ, τοῦ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Βενδιμιανοῦ. Πέτρου τοῦ ἐν Γαλατία καὶ Τιμοθέου τοῦ ὁμολογητοῦ. Τῶν αὐταδέλφων· Γεωργίου ἐπισκόπου, Δαβὶδ καὶ Συμεῶνος τοῦ νέου Στυλίου, τῶν ἐκ Μυτιλήνης. *Μνήμη Ἑγκαινίων τῆς ἐν Ἀρμονιαδῇ Ἐκκλησίας τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ.*

2. Ἡ Ὑπαπαντῆ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τοῦ ἁγίου *Μάρτυρος* Ἀγαθοδώρου. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων*· Ἰορδάνου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος (1650) καὶ Γαβριὴλ ὁσίου (1676), τῶν ἐν Κων/πόλει.

3. Τοῦ Ἁγίου, δικαίου καὶ προφήτου Συμεῶνος, τοῦ δεξαμένου τὸν Κύριον καὶ Ἄννης τῆς προφητιδος. Τοῦ ἁγίου *Προφήτου* Ἀζαρίου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Ἀδριανοῦ καὶ Εὐβούλου. Βλασίου τοῦ βουκόλου, Παύλου καὶ Σίμωνος. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων*· Ἰωάννου καὶ Σταματίου τῶν αὐταδέλφων καὶ Νικολάου, τῶν ἐκ Σπετσῶν καὶ ἐν Χίῳ μαρτυρησάντων (1822). Τοῦ Ὁσίου Κλαυδίου.

4. Τοῦ ἁγίου *Ἱερομάρτυρος* Ἀβρααμίου, ἐπισκόπου Ἀρβήλ τῆς Περσίας. Τοῦ ἁγίου *Μάρτυρος* Θεοκτίστου. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων*· [Νικολάου τοῦ Κορινθίου (1554)] καὶ Ἰωσήφ τοῦ Χαλεπῆ (1686). Τῶν Ὁσίων· Ἰασίμου τοῦ θαυματουργοῦ, Ἰσιδώρου τοῦ Πηλουσιώτου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Εἰρηνοπούλεως, Νικήτα τοῦ ἐν Πυθλεις καὶ Νικολάου ὁμολογητοῦ, τοῦ Στουδίτου.

5. Τῆς ἁγίας *Μάρτυρος* Ἀγάθης τῆς παρθένου. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Ἀντωνίου τοῦ Ἀθηναίου (1774). Τῶν Ὁσίων· Πολυεύκτου πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ Θεοδοσίου, τοῦ ἐν Σκοπέλαφ.

6. Τοῦ ἁγίου Ἰσαποστόλου καὶ ὁμολογητοῦ Φωτίου πατριάρχου Κων/πόλεως, τοῦ Μεγάλου. Τοῦ ἀποστολικοῦ πατρὸς ἡμῶν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 27 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

Βουκόλου ἐπισκόπου Σμύρνης. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Φαύστης καὶ τῶν σὺν αὐτῇ· Εὐλασίου καὶ Μαξίμου. Ἰουλιανοῦ τοῦ ἱατροῦ, Σιλουανοῦ τοῦ ἐν Ἑμέσῃ, Φαύστου καὶ Βασιλείου τοῦ ἐν τοῖς «Δαρείου», Νικηφόρου καὶ Περγέτου. Τῶν Ὀσίων· Ἀπρίωνος ἐπισκόπου Κύπρου. Βαρσανουφρίου καὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπικαλουμένου προφήτου. Ἰωάννου τοῦ ἐν «Λυκῶ» καὶ Ἰακώβου.

— *Τῇ Κυριακῇ 6ῃ Φεβρουαρίου ἢ τῇ πρώτῃ μετ' αὐτὴν ἐρχομένη (καὶ ἐν Τριωδίῳ) τιμᾶται ἡ μνήμη τοῦ ἁγιοτάτου πατρὸς ἡμῶν Φωτίου τοῦ Μεγάλου.*

7. Τῶν ἐν Νικομηδείᾳ ἁγίων 1003 μαρτύρων. Τοῦ ἁγίου *Μάρτυρος* Θεοπέμπτου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 6 μαρτύρων ἐκ Φρυγίας. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Γεωργίου τοῦ ἐξ Ἀλικιανοῦ (Κρήτης), τοῦ Διβόλλη (1867). Τῶν Ὀσίων· Παρθενίου ἐπισκόπου Λαμψάκου, Λουκᾶ τοῦ ἐν Ἑλλάδι καὶ Πέτρου τοῦ ἐν Μονοβάτοις. [Ἀπρίωνος (Εὐπρίωνος) ἐπισκόπου ἐν Κύπρῳ].

8. Τοῦ ἁγίου προφήτου Ζαχαρίου. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου *μεγαλομάρτυρος* Θεοδώρου τοῦ Στρατηλάτου. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Μάρθας καὶ Μαρίας τῶν ἀδελφῶν καὶ Λυκαρίωνος τῶν ὁσίων, Νικηφόρου, [Περγέτου], Στεφάνου καὶ Φιλαδέλφου. Τῶν Ὀσίων Μακαρίου ἐπισκόπου Πάφου καὶ Πολυκάρπου.

9. Ἀπόδοσις τῆς ἐορτῆς τῆς Ὑπαπαντῆς. Τῶν ἁγίων Ἱερομάρτυρων· Μαρκέλλου ἐπισκόπου Σικελίας, Παγκρατίου ἐπισκόπου Ταυρομενίου (Σικελίας) καὶ Φιλαργίου ἐπισκόπου Κουρίου ἐν Κύπρῳ. Πέτρου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀλεξάνδρου, Ἀμμωνος καὶ Νικηφόρου. Τοῦ Ὀσίου Ρωμανοῦ τοῦ Κίλικος.

10. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Χαραλάμπους τοῦ θαυματουργοῦ καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 3 γυναικῶν. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Βάπτου καὶ Πορφυρίου τῶν δημίων. Ἐνναθῆς, Οὐαλεντίνης καὶ Παύλου. Τῶν Ὀσίων· Ἀναστασίου ἐπισκόπου Ἱεροσολύμων καὶ Ζήνωνος. *Σύναξις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τοῖς Ἀρεοβίνδου.*

11. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἱερομάρτυρος Βλασίου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 7 γυναικῶν καὶ 2 παίδων. Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Γεωργίου τοῦ Σέρβου (1515). Τῆς ὁσιωτάτης Βασιλίσσης Θεοδώρας τῆς στερεωσάσης τὴν Ὀρθοδοξίαν. *Εὐρεσις λειψάνων Ζαχαρίου τοῦ προφήτου, πατρὸς τοῦ τιμίου Προδρόμου καὶ Ἰωσήφ, υἱοῦ Ἰακώβ. Ἀνάμνησις θαύματος παρὰ τῆς εἰκόνας τῆς Θεοτόκου ἐν Πάργᾳ.*

— «*Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἢ ἐν Κυρίῳ Πάσχα Κυριακῇ τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτε ἡ μνήμη ἐορτάζεται τῆς ἀναστηλώσεως τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων*».

12. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Πλωτίνου καὶ Σατορνίνου καὶ ἑτέρων δύο (πατὴρ καὶ υἱοῦ). Τοῦ ἁγίου *Νεομάρτυρος* Χρήστου Κηπουροῦ, τοῦ ἐν Κων/πόλει (1748). Τῶν *Ὀσίων*· Μελετίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας, Ἀντωνίου (Β') πατριάρχου Κων/πόλεως καὶ Μαρίας, τῆς μετονομασθείσης Μαρῖνος. *Ἐγκαίνια* ναοῦ Θεοτόκου εἰς Πούσγην.

13. Τοῦ ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Τῶν ἁγίων *Ἀποστόλων* καὶ *Μαρτύρων*· Ἀκύλλα καὶ Πρισκίλλης. Τῶν ἁγίων Δύο *Μαρτύρων*, πατὴρ καὶ υἱοῦ. Τῶν *Ὀσίων*· Ἀβραάμη, Μαρτινιανοῦ, καὶ Συμεῶνος, κτίτορος τῆς ἐν Ἀθῶν σεβασμιωτάτης μονῆς «Χιλιανδαρίου». *Μνήμη ἐγκαίνων* ἱεροῦ ναοῦ Θεοτόκου καὶ τῆς ἁγίας ἀποστόλου Θέκλης, ἐν τῷ ὄρει Ποσαλέως.

14. Τῶν ἁγίων *ἱερομαρτύρων*· Φιλήμονος καὶ Φιλίππου ἐπισκόπων Γάζης. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων*· Νικολάου τοῦ Κορινθίου (Ψάρι, 1554), Δαμιανοῦ ὁσίου τοῦ Νέου, κτίτορος τῆς ἐν Δημητριάδι (Κισσάβω) ἱεῤῥας Μονῆς τιμίου Προδρόμου (1568±) καὶ Γεωργίου ράπτου, τοῦ ἐκ Μυτιλήνης (Πασγιάνου, 1693). Τῶν *Ὀσίων*· Αὐξεντίου πρεσβυτέρου τοῦ ἐν τῷ ὄρει καὶ Μάρωνος.

15. Τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ὀνησίμου. Τοῦ ἁγίου *μάρτυρος* Μαῖωρος, καὶ ἑτέρων δύο ἐν Θράκῃ. Τοῦ *Ὀσίου* Εὐσεβίου. [*Σύναξις τῆς διακονησάσης τὸν ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην* («ἐν τοῖς Διακονίσεσι»)].

16. Τοῦ ἁγίου Φλαβιανοῦ, πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων*· Δανιήλ, Ἥλια, Ἥλια, Ἡσαίου, Θεοδούλου, Ἰερεμίου, Ἰουλιανοῦ, [Ἰωάννου, Μανουήλ], Οὐάλη, Παύλου, Παμφίλου, Πορφυρίου, Σαμουήλ, Σελεύκου καὶ πάντων τῶν ἐν Περσίᾳ (Μαρτυρουπόλει) μαρτυρησάντων. [Τοῦ *Ὀσιομάρτυρος* Ρωμανοῦ, τοῦ νέου, τοῦ ἐκ Καρπενησίου (1694)]. Τῶν *Ὀσίων*· Μαρουθᾶ τοῦ ἐγείραντος τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῶν ἐν Περσίᾳ Μαρτύρων καὶ Φλαβιανοῦ τοῦ ἐν τῷ Βουνῶ.

17. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου *μεγαλομάρτυρος* Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. Τῶν ἁγίων *Νεομαρτύρων*· Θεοδώρου τοῦ Βυζαντίου, τοῦ ἐν Μυτιλήνῃ (1795) καὶ [Μιχαήλ, τοῦ ἐν Ἀδριανουπόλει (10 Μαρτ. 1544)]. *Εὐρεσις ἱερῶν λειψάνων μεγαλομάρτυρος* Μηνᾶ τοῦ Καλλικελάδου. Τῶν *Ὀσίων*· Θεοστηρίκτου, Εὐξιφίου (Α') ἐπισκόπου Σολέας Ἀλαμανίας Κύπρου, τοῦ θαυματουργοῦ, Μαριάμνης τῆς ἀποστόλου, ἀδελφῆς Φιλίππου ἀποστόλου. Μαρκιανοῦ καὶ Πουλχερίας τῶν εὐσεβῶν βασιλέων.

18. Τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν Λέοντος πάπα Ρώμης, [Θωμά (Α΄) καὶ Ἰωάννου, πατριαρχῶν Κων/πόλεως], Ἀγαπητοῦ ἐπισκόπου Σινάου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ θαυματουργοῦ, καὶ τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀγρίππα, Βικτωρίνου, Δωροθέου καὶ Θεοδούλου. Λέοντος καὶ Παρηγορίου τῶν ἐν Πατάροις καὶ Πιουλίου.

19. Τῶν ἁγίων Ἀποστόλων Ἀρχίππου, Ἀπφίας καὶ Φιλήμονος. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Νικήτα, τοῦ Ἡπειρώτου (1809). [Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀσκληπιοδότης, Ἡσυχίου, Θεοδότου, Μαξίμου καὶ Πολυεύκτου]. Τῆς Ὀσιομάρτυρος Φιλοθέης τῆς Ἀθηναίας (1589). Τῶν Ὀσίων Εὐγενίου καὶ Μακαρίου, τῶν ὁμολογητῶν. Κόωνος τοῦ ἐν Ἰορδάνῃ καὶ Ραβουλά τοῦ συστησασμένου τὴν ὁμώνυμον Μονήν.

20. Τῶν ἐν ἁγίοις πατέρων ἡμῶν Ἀγάθωνος πάπα Ρώμης καὶ Λέοντος ἐπισκόπου Κατάνης, τοῦ θαυματουργοῦ. Τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος Σαδῶν ἐπισκόπου, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ 128 μαρτύρων τῶν ἐν Περσίᾳ. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Διδύμου καὶ Ποταμίου. [Εὐτροπίου] καὶ Νεμεσίου τοῦ Κυπρίου. Τοῦ ἁγίου Νεομάρτυρος Ἰωάννου, τοῦ Κάλφα (1575). Τῶν Ὀσίων Κινδέου ἐπισκόπου Πισιδίας, Ἀνιανοῦ, Βησσαρίωνος τοῦ θαυματουργοῦ καὶ Πλωτίνου.

21. Τῶν Ὀσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν Εὐσταθίου ἀρχιεπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς μεγάλης, Ζαχαρίου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, Ἰωάννου (Γ΄) πατριάρχου ΚΠόλεως, τοῦ ἀπὸ Σχολαστικῶν, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀμάστριδος, τοῦ καὶ ἐν Βονίτση (Αἰτωλίας) ἀσκήσαντος. Τιμοθέου, τοῦ ἐν Συμβόλοις, Ἀνατολίου καὶ Ἀνδρέου.

22. *Μνήμη τῆς εὐρέσεως τῶν τιμίων λειψάνων:* Τῶν ἐν τοῖς Εὐγενίου μαρτύρων καὶ ἀποστόλων Ἀνδρονίκου καὶ Ἰουνίας. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Ἀνθοῦσης καὶ τῶν σὺν αὐτῇ 12 οἰκετῶν. Ἀρίστου (Ἀριστίωνος) ἐπισκόπου Κύπρου καὶ Συνετοῦ. Τῶν Ὀσίων Τελεσφόρου ἐπισκόπου Ρώμης, Ἀθανασίου ὁμολογητοῦ, τοῦ ἐν Παυλοπετρεῖᾳ, Βααρδάτου, Βλασίου ἐπισκόπου, Θαλασσίου καὶ Λιμναίου.

23. Τοῦ ἁγίου ἐνδόξου Ἱερομάρτυρος καὶ ἀποστολικοῦ πατρὸς ἡμῶν Πολυκάρπου ἐπισκόπου Σμύρνης. Τῶν ἁγίων *Μαρτύρων* Θεῆς, Ἀντωνίου καὶ Κλήμεντος. Τοῦ Ὀσιομάρτυρος Δαμιανοῦ, τοῦ ἐν Λαρίσση (1586). Τῶν Ὀσίων Ἀντιόχου, Ἀντωνίου, Ἰωάννου καὶ Μωυσέως. Γοργονίας, Δαμιανοῦ, Ζεβινᾶ, Πολυχρονίου καὶ Δαμιανοῦ, τοῦ ἐν τῇ μονῇ Ἐσφιγμένου ἀσκήσαντος.

24. Ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα εὑρεσις τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀγίου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου.

25. Ἡ προσκύνησις τοῦ τιμίου Σταυροῦ [Κυριακῆ Γ' Νηστειῶν]. Τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Ρηγίνου ἐπισκόπου Σκοπέλου, τοῦ Λεβαδέως τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Ἀλεξάνδρου τοῦ ἐν Δριζιπάρφ Θράκης, Ἀντωνίου καὶ Θεοδώρου, αὐτοῦ διὰ Χριστὸν σαλοῦ». Τῶν Ὁσίων· Ταρασίου ἀρχιεπισκόπου Κων/πόλεως καὶ Μαρκέλλου ἐπισκόπου Σολέως (ἢ Αἰπείας) Κύπρου.

26. Τῆς ἀγίας ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος καὶ ἰσαποστόλου Φωτεινῆς τῆς Σαμαρειτίδος καὶ τῶν σὺν αὐτῇ Μαρτύρων: Ἀνατολῆς, Βίκτωρος τοῦ στρατηλάτου, Ἰωσῆ, Κυριακῆς, Παρασκευῆς, Φωτίδος, Φωτεινοῦ, Φώτως καὶ Θεοκλήτου τοῦ φαρμακοῦ. Σεβαστιανοῦ δουκὸς καὶ Χριστοδοῦλου. [Τῶν ἀγίων Νεομαρτύρων Ἰωάννου τοῦ κάλφα (1575)]. Τῶν Ὁσίων· Πορφυρίου ἐπισκόπου Γάζης, τοῦ Θεσσαλονικέως καὶ Νικολάου τοῦ «Κατοπινοῦ».

27. Τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Γελασίου τοῦ μίμου, Νησίου καὶ Τιμοθέου τοῦ ὁσίου. Τοῦ ἀγίου νεομάρτυρος· Ἠλία τοῦ Τραπεζουντίου (1749). Τῶν Ὁσίων· Προκοπίου ὁμολογητοῦ, τοῦ Δεκαπολίτου. Ἀσκληπιοῦ καὶ Ἰακώβου. Θαλλελαίου, Στεφάνου τοῦ γηροκόμου καὶ Τιμοθέου τοῦ ἐν Καισαρείᾳ.

28. Τοῦ ἀγίου Ἱερομάρτυρος Προτερίου, ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας. Τῶν ἀγίων Μαρτύρων· Ἀβερκίου (Ἀβρικίου), Νέστορος καὶ 6 ἐτέρων ἐξ Αἰγύπτου. (Τῆς Ὁσιομάρτυρος Κυράνας (Κυρήνης) τῆς ἐκ Βυσσώκας Θεσ/νίκης (1751). Τῶν Ὁσίων· Εὐβούλου καὶ Νυμφᾶ, τῶν ἀποστόλων». Βάρσου ἐπισκόπου Δαμασκοῦ, Βασιλείου ὁμολογητοῦ, Κυρᾶς καὶ Μαράνας.

29. Τῶν Ὁσίων καὶ ὁμολογητῶν Κασσιανοῦ τοῦ Ῥωμαίου καὶ Γεωργίου ἐπισκόπου Δελφέτου.

(Συνεχίζεται)

Οἰκονόμος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΛΑΤΑΝΙΤΗΣ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον:
Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»,
Ὁδὸς Ἰωάννου Γενναδίου 14, Ἀθῆναι (140).

π. ΙΩΑΝΝΗΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΔΟΜΒΟΪΤΗΣ

ΕΝΑΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΓΙΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΒΟΙΩΤΙΑΝ

Εἰς τὴν ἱστορικὴν Μονὴν Ὁσίου Σεραφεῖμ Δομβοῦς, 12 χιλιόμετρα δυτικὰ τοῦ χωρίου Πρόδρομος τῆς Ἐπαρχίας Θηβῶν, ἔζησε καὶ ἠσκήτευσεν ὡς ἄλλος Μέγας Ἀντώνιος, «ὁ ἀγιώτερος καὶ σοφώτερος Μοναχὸς τοῦ αἰῶνος μας», κατὰ τὴν ἔκφρασιν διαπρεποῦς Ἱεράρχου, ὁ γνωστός εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τῆς Χώρας π. Ἰωάννης Μοναχὸς Δομβοΐτης (Ἰ.Μ.Δ.), κατὰ κόσμον Ἰωάννης Σ. Σμυρναῖος, ἐκ τῆς εὐάνδρου νήσου Ὑδρας καταγόμενος καὶ εἰς τὸν Πειραιᾶ ἀνατραφεὶς, σπουδάσας καὶ ἀνδρωθεὶς.

Εἰς ἡλικίαν 35 ἐτῶν, εἰς τὴν πλέον γόνιμον καὶ ἀνθηρὰν τοῦ βίου περίοδον, πτυχιούχος τῆς Νομικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν, κάτοχος ὅσον ὀλίγοι τῆς θεολογίας καὶ τῆς φιλολογίας, γνωρίζων ἄριστα νὰ ὀμιλῇ καὶ νὰ γράφῃ τὴν Γαλλικὴν, Ἀγγλικὴν καὶ Γερμανικὴν γλῶσσαν, γόνος εὐπορωτάτης οἰκογενείας, μὲ ὅλα τὰ τυπικὰ καὶ οὐσιαστικὰ προσόντα διὰ μίαν λαμπρὰν εἰς τὸν κόσμον ἐξέλιξιν καὶ σταδιοδρομίαν, ἀποχωρίζεται τοῦ κόσμου, ὄχι ἀπὸ δειλίαν ἢ ἀδυναμίαν, ἀλλὰ ἀπὸ δύναμιν θελήσεως καὶ χαρακτῆρος, διὰ μίαν ἀνωτέραν καὶ ἀγιωτέραν ζωὴν.

Ἀφίνει τὴν τύρβην καὶ τὸν θόρυβον χάριν τῆς ἡσυχίας, ἣ ὁποία εἶναι «ἀρχὴ καθάρσεως», κατὰ τὸν Μέγαν Βασίλειον.

Νικᾷ τὴν ἔλξιν τοῦ κόσμου, ἣ ὁποία εἶναι ἰσχυρὰ ὡς ἡ ἔλξις τῆς γῆς καὶ ἔρχεται τὸ ἔτος 1937 ὡς φιλέρημος τρυγῶν εἰς τὸν Ἑλικῶνα, εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Δομβοῦς, τὸ ἱερὸν κοινόβιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπὸ τὰ πνευματικώτερα Μοναστήρια τῆς Ἑλλάδος, τὸ δεύτερον εἰς τὴν βοιωτίαν, μετὰ τὴν Ἱερὰν καὶ Σταυροπηγιακὴν Μονὴν Ὁσίου Λουκά.

Ἐδῶ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον τοῦ Δομβοῦ ἔζησεν ὁ π. Ἰωάννης ὡς ἐπίγειος ἄγγελος, μὲ ἀσκησιν ἔντονον, μὲ ἀδιάλειπτον προσευχὴν καὶ θεόπνευστον συγγραφὴν μέχρι τὴν 2 Ἰουνίου 1962, ὅπότε ὁ Κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου τὸν ἐκάλεσε πλησίον Του.

Ὁ π. Ἰωάννης Δομβοΐτης διὰ τῆς ἀγίας ζωῆς του ἀνέστησεν ἀρχαίας ὁσιακὰς μορφὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μας Ἱστορίας καὶ διὰ τοῦ συγγραφικοῦ του ἔργου ἐλάμπρυνε τὴν Γραμματείαν τῆς ἐποχῆς μας.

Γνήσιον τέκνον τῆς Ὁρθοδόξου παραδόσεως εἰς τε τὴν θεωρίαν καὶ τὴν πράξιν, ἐπίστευε καὶ ἐκήρυττεν ὅτι «οἱ φυλάξαντες ὁσίως τὰ ὄσια ὀσιωθήσονται».

Ἄνθρωπος ἰσχυρῶς θελήσεως καὶ πλήρης θεοῦ ζήλου, διέπειν τὴν πατρικὴν του περιουσίαν εἰς τοὺς πτωχοὺς—καὶ δὲν ἦτο αὕτη μικρὰ καὶ εὐκαταφρόνητος—καὶ τὸν ἑαυτὸν του ὑπέταξεν εἰς τὸν ζυγὸν τοῦ Χριστοῦ.

Ἡ ἄκρα ταπεινῶσις ἢ ἀδιάλειπτος προσευχή, ἡ μελέτη τῶν θείων, ἡ γόνιμος σιωπή, ἡ θεόπνευστος συγγραφή, τὸ ἐπιμελὲς καὶ ἀκοίμητον διὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ κατ' εἰκόνα εἰς κατ' ὁμοίωσιν, ἡ πλήρης ἀφάνεια καὶ ἡ ἀνωθυμία, τὴν ὁποίαν διὰ βίου καὶ μετὰ θάνατον ἐπέδιωξεν, ἡ ἐν κρυπτῷ ἐργασία καὶ ἡ κατ' ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ἄμεμπτος διαγωγή, ἀποτελοῦν φωτεινὰς ὄψεις τῆς ἀγίας μορφῆς του.

Ὁ π. Ἰωάννης, μορφὴ σημαντικὴ εἰς τὸν χῶρον τῆς Ὁρθοδόξιας, ἄνθρωπος σπανίας μορφώσεως καὶ βαθείας πνευματικότητος, ἀφῆκεν ἐμφανῆ τὰ ἴχνη τῆς διαβάσεώς του ἀπὸ τὴν Βοιωτίαν καὶ κατέλιπε φωτεινὸν παράδειγμα πρὸς μίμησιν, ἀλλὰ καὶ κολοσσαῖον ἔργον συγγραφικόν, δέκα ὀκτῶ περίπου χιλιάδων στίχων, ἔργον διδασκαλικώτατον «ἄλατι ἀληθείας ἠρτυμένον καὶ πλήρες βιωμάτων ἱερῶν».

Ἀποτελοῦν τὰ ποιήματα αὐτὰ τὸ καταστάλαγμα πνευματικῆς πείρας πολυετοῦς καὶ δεικνύουσιν μὲ πιστότητα κατόπτρου ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ζωὴ του.

Μὲ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν κατανυκτικὴ κατάπληξις διαπερᾶ καὶ εἰσδύει εἰς τοῦ μελετητοῦ τὴν καρδίαν, τὸ ἀμετάθετον αὐτὸ κέντρον τῆς ἀληθοῦς θρησκευτικότητος. Τέτοιοι στίχοι, βαθεῖς, ἐσωτερικοί, κατανυκτικοί, ὑποβλητικοί, δὲν ἀπαντοῦν εὐκόλως εἰς τὴν λογοτεχνίαν.

Εἰς τὰ «ποιήματα τοῦ Καλόγερον», ἔστι τὰ ἐπιγράφει, βλέπει ὁ ἀναγνώστης μίαν ποίησιν, ἡ ὁποῖα διακρίνεται διὰ τὴν κατάνυξιν καὶ τὸ θρησκευτικὸν ρῖγος, μίαν ποίησιν ἡ ὁποῖα ὑπηρετεῖ ὑψηλοὺς σκοποὺς καὶ στόχους, ὅπως εἶναι ἡ λατρεία καὶ ἡ προσευχή, ἡ καθαρότης τῆς καρδίας καὶ ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς.

Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῆς ποιήσεως τοῦ π. Ἰωάννου εἶναι ἡ ἀπλότης καὶ ἡ διαύγεια, ἡ ἀγωνιστικότης καὶ ἡ εἰλικρίνεια, ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεως καὶ ὁ ἱερὸς στοχασμὸς, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ εἰς τὴν φιλόσοφον αὐτογνωσίαν καὶ ἐντεῦθεν εἰς τὴν θέωσιν.

ΑΙ ΕΛΛΗΝΙΔΕΣ ΜΗΤΕΡΕΣ

ΚΑΙ Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΙΣ*

Ἄλλὰ ἂν ἐκεῖναι ἐθουσιάσθησαν μὲ τὸν κοινὸν πόθον νὰ μείνουν εἰς ἀφάνειαν, ἰδική μας θὰ ἦτο παράλειψις, ἂν δὲν ἀπεσπῶμεν ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ἀνωνύμων ἡρωίδων μερικὰς ἔστω περιπτώσεις.

Ἄπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας λαμβάνει μέρος εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν Φιλικῶν διὰ τὴν πύκνωσιν τῶν τάξεων τῆς Ἑταιρίας μὲ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρους πιστούς. Τοιοῦτοτρόπως, διασώζει ἡ Ἱστορία, εἰς τὰ Ἑπτάνησα «Μία γυναῖκα, ἡ Ἰωάννα Μεταξᾶ, ἀδελφὴ τοῦ Κωνσταντίνου ἔπαιξε δρῶντα ρόλον εἰς τὴν στρατολογίαν αὐτὴν τῶν Κεφαλληνίων. Ἦσκει ἐπιρροὴν εἰς ὀρισμένα χωρία, τὰ ὁποῖα περιῆλθε μόνη τῆς».

Εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς Ἐπαναστάσεως εἰς τὸ Λεβίδι τῆς Μαντινείας τὸ πρῶτον θῦμα τῶν Τούρκων ἦτο μία γριά. Ἡ Γιαννοῦ Παπαπαρασκευᾶ. Τὴν συνήνητησαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Προδρόμου καὶ τὴν ἐθανάτωσαν, ἀφοῦ πρόηγουμένως τὴν ἐβασάνισαν. Τῆς ἔβγαλαν τὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὸν τράχηλον. Ἰσως διότι ἡ γριά, ἀντὶ νὰ δώσῃ τὰς πληροφορίας τοῦ τῆς ἐζήτησαν, τοὺς ὕβρισε. Καὶ σημειῶναι ὁ ἱστορικός: «Τειαῦτα ἐπεισόδια τόλμης καὶ ἀφοβίας γυναικῶν δὲν ἦσαν σπάνια κατὰ τὸν ἀγῶνα».

Εἰς τὸ στρατόπεδον τῆς Καρυταίνης (τέλη Μαρτίου 1821) ἔφθανον γυναῖκες ἀπὸ ὅλα τὰ γύρω χωριά μὲ ζῶα φορτωμένα μὲ κρέατα, ψωμιὰ καὶ κρασί διὰ τοὺς ἄνδρας. Ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι πρόκειται περὶ λαϊκοῦ πανηγυριοῦ καὶ ὄχι περὶ πολέμου.

Χιλιάδες τὰ θύματα τῆς θηριωδίας τοῦ Ἀβδουλ Ἀμποῦδ Μεχμέτ, τοῦ αἰμοβόρου πασᾶ τῆς Θεσσαλονίκης, εἰς τὴν Μακεδονίαν. Ὅσαι γυναῖκες δὲν ἐφονεύθησαν ἢ δὲν ἐπωλήθησαν, μετεφέρθησαν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ὑπεβλήθησαν εἰς μαρτύρια—μέχρι θανάτου. Εἰς τὴν χορείαν τῶν ἀληθινῶν μαρτύρων τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος μεταξὺ τῶν πρώτων εἶναι ἡ Καρατάσινα καὶ ἡ Ζαφειράκη.

Καθαγιάζει τὸν ἀγῶνα τοῦ '21 ἡ ἡρωϊκὴ αὐτοθυσία τῶν γυναικῶν τῆς Ναούσης. Τὸν Ἀπρίλιον 1822 ὁ Ἀβδουλ Ἀμποῦδ καίει τὴν Νάουσαν. Μητέρες καὶ παρθένοι φεύγουσαι τὴν ἀτίμωςιν

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 705 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

ἐξήλθον ἐκ τῆς πόλεως. Κατέφυγον εἰς τὸ ὕψωμα, τὸ ὁποῖον εὐρίσκετο ἐπάνω ἀπὸ τοὺς καταρράκτας καὶ ἐρρίφθησαν εἰς τὰ ὄρητικὰ νερά τοῦ Ἀραπίτσα, διὰ νὰ διαφυλάξουν ἀμόλυτον τὴν ὑπαρξίν των ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν. Εἰς τὰς 17 Ἀπριλίου με ἐπικεφαλῆς τὴν σύζυγον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Ζαφειράκη αἱ γυναῖκες τῆς Ναούσης ἔγραψαν μίαν ἀπὸ τὰς πλέον συγκινητικὰς σελίδας τῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐκοψαν μόναι τὸ νῆμα τῆς ζωῆς των, διότι ἐπίστευον μέγιστον ἀγαθὸν τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ὁποίαν τοὺς ἐχάρισεν ὁ ἴδιος ὁ Δημιουργός. Ἀληθῶς, «δεινὸν...ἐλευθερον ὄντα (τὸν ἄνθρωπον) ὑπὸ δούλου ἄρχεσθαι».

Σκληρὰ βασανιστήρια ἐπεφύλαξεν ὁ Ἀμποῦδ εἰς βάρος κυρίως τῶν γυναικῶν. «Ἐδίστασα πολὺ, γράφει ὁ Πουκεβίλ, ἐὰν ἔπρεπε νὰ ἀναφέρω τὰ γεγονότα ταῦτα. Ἀλλὰ ἡ φωνὴ τῆς ἀληθείας με ὑποχρεώνει νὰ ὀμιλήσω. Καὶ ὁμολογῶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, τοῦ αἰῶνός μου καὶ τῆς Ἱστορίας, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶμαι ὑπεύθυνος διὰ τὴν ἀφήγησίν μου, ὅτι δὲν ὑπάρχει καμμία ὑπερβολή, ἀλλὰ μόνον γυμνὴ ἢ ἀλήθεια. Αἱ δυστυχεῖς ἐκεῖναι γυναῖκες, εἰς τὰς ὁποίας ἐπρότεινον νὰ ἀρνηθοῦν τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ὑπεβλήθησαν εἰς τοιαῦτα μαρτύρια, φρικτῶ ἀναγράφων...». Ὅσας δὲν ἐδέχθησαν νὰ ἀλλαξοπιστήσουν, τὰς συνεκέντρωσαν εἰς μίαν μάνδραν καὶ τὰς ἔριψαν εἰς σάκκους με γάτες καὶ ποντικούς, διὰ νὰ ξεσχίσουν τὰς σάρκας των. Ὁ ἴδιος περιγητῆς ἀναφέρει διὰ τὴν Καρατάσινα: «Ἐβύθισαν ἐντὸς σάκκου, τὸν ὁποῖον εἶχον γεμίσει με φίδια, τὴν σύζυγον τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Καρατάσου. Ὁ Ἀβδουλ Ἀμποῦδ ἠλπίζεν ὅτι ὁ θάνατός της θὰ ἐπήρχετο κατόπιν φρικτῶν πόνων καὶ βασάνων. Ἀλλὰ αἱ πληγαὶ πλήθους ἐχιδνῶν ἔχυσαν τόσον δηλητήριον εἰς τὰς φλέβας τῆς μάρτυρος, ὥστε περιέπεσεν εἰς λήθαργον καὶ ἀπέθανεν ἀνωδύτως, λυτρωθεῖσα οὕτω τῶν δημίων της, ὑπὲρ τῶν ὁποίων δὲν ἔπαυεν νὰ προσεύχεται θερμῶς ἐπικαλουμένη τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας, μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας. Οὕτως ἀπέθνησκον αἱ χριστιαναὶ γυναῖκες».

Ὅποια δὲ εἰς μέγεθος καὶ ὁπόσα εἰς ἀριθμὸν δεινὰ δὲν ἔχει νὰ μᾶς ἀφηγηθῇ τὸ μαρτυρικὸν Μεσολόγγι! Ἐλαχίστων γυναικῶν τὰ ὀνόματα καὶ τὰς ἡρωϊκὰς πράξεις κατώρθωσε νὰ διασώσῃ ἡ ἱστορία. Ὁ ἡρωϊσμός τῶν γυναικῶν τοῦ Μεσολογγίου εἶναι ἡρωϊσμός ἀνώνυμος, εἶναι ἡ αὐταπάρνησις, τὸ θάρρος, ἡ ἐγκαρτέρησις καὶ τὸ γενναῖον φρόνημα ἀγνώστου ὀνόματος Ἑλληνίδων, αἱ ὁποῖαι με ἀξιοθαύμαστον καρτερίαν ψυχῆς ὑπέφερον τὰ δεινὰ τῆς πολιορκίας, χωρὶς νὰ κάμπτωνται ἀπὸ τὰς κακουχίας, τοὺς κινδύνους καὶ τὰς στερήσεις. Διὰ τῆς παρουσίας των ἐνεψύχωνον

τοὺς ἄνδρας εἰς τὸν ἀγῶνα καὶ ἐθυσίαζον τὴν ζωὴν των διὰ τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν τιμὴν. 1.800 εἶχον μείνει εἰς τὴν πολιορκουμένην πόλιν. Πολλοὶ εἶχον ἀποχωρήσει εἰς Ζάκυνθον, διότι εἶχεν ἀποφασισθῆ ἡ ἐλάττωσις τοῦ πληθυσμοῦ, διὰ νὰ ἐπαρκέσουν τὰ τρόφιμα. Κατὰ τὴν ἐξοδὸν ἐσώθησαν μόνον ἑπτὰ. Ἐπότισαν μὲ ποταμοὺς αἱμάτων τὸ δένδρον τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερίας μας.

Ἰδιαιτέραν θέσιν κατέχουν ἡ Γαλαξειδιώτισσα Ἀλεφάντω καὶ ἡ Παπαδιὰ Κουρμουμέλη. Ἡ πρώτη, ὅταν τὸ Γαλαξειδίδι κατελήφθη ἀπὸ τὸν Ἰσμαήλ, ἦλθε μὲ τὴν κόρην της εἰς τὸ Μεσολόγγι. Εἰς τὴν δευτέραν πολιορκίαν μὲ τὸ καριοφίλι εἰς τὰ χέρια της ἐπολέμα τοὺς Τούρκους ὡς ἀμαζῶν, καὶ εἰς τὰ διαλείμματα τῆς μάχης ἐνεθυσίαζε τοὺς συμπολεμιστάς της τραγουδώντας πολεμικὰ τραγούδια. Αἰχμάλωτος εἰς τὴν ἐξοδὸν ἐπωλήθη ὡς σκλάβος εἰς Αἴγυπτον. Περὶ τὸ 1870 κατάρθωσε νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀπεβίβασθη εἰς τὸ Γαλαξειδίδι διὰ νὰ φιλήσῃ πρὶν πεθάνῃ τὸ ἐλευθερωμένο χῶμα τῆς πατρίδος της. Ἡ δευτέρα, ἡ ὠραιότερα κόρη τοῦ Αἰτωλικοῦ, 20 ἐτῶν, αἰχμάλωτος ὠδηγήθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ πασᾶ. Ἐκεῖνος τὴν ἠρώτησε τί τὴν φοβίζει. «Δὲν φοβοῦμαι τίποτε, ἀλλὰ δὲν γνωρίζω διατί εἶμαι ἐδῶ», ἀπήντησε. Ὁ Ἰμπραὴμ ἐπιχειρεῖ νὰ τὴν πλησιάσῃ καὶ ἐκεῖνη ἀγανακτισμένη προσπαθεῖ νὰ ξεφύγῃ. Ἀρπάζει τὸ μαχαίρι ἀπὸ τὴν ζώνην τοῦ πασᾶ καὶ τοῦ φωνάζει: «Ἐὰν μὲ ἀγγίξῃς, τὸ καρφῶνω σὸ σῶμά σου. Οἱ Ἑλληνίδες δὲν παραδίδονται». Καὶ μετὰ ὀλιγόλεπτον φιλονεικίαν ἔμπηξε τὸ μαχαίρι εἰς τὸ στήθος της καὶ ἔπεσε νεκρή, προτιμώντας τὸν θάνατον παρὰ τὴν ἀτίμωσιν.

Καὶ ἐὰν τὸ ἔθνος μας χρεωστῆ τόσα διὰ τὴν ἐλευθερίαν του εἰς τὴν ἐξέχουσαν προσωπικότητα τοῦ Γέρου τοῦ Μωριά, εἶναι, διότι ὑπῆρξε μητέρα του ἡ Ζαμπέτα Κολοκοτρώνη, κόρη ὀπλαρχηγοῦ, σύζυγος ἥρωος, ἡρωὶς καὶ ἡ ἴδια. Ἡ ζωὴ της γεμάτη ἀπὸ περιστατικὰ αὐταπαρνήσεως, στοργῆς καὶ ἡρωϊσμοῦ. Ἐλαβε μέρος εἰς τὰς ἐπαναστάσεις τοῦ 1770 καὶ 1821 εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν, ὡς σύζυγος καὶ μητέρα δύο πρωταγωνιστῶν, τοῦ Κωνσταντίνου καὶ Θεοδώρου. Καὶ τοὺς δύο ἐβοήθησε σημαντικῶς, διότι ἦτο ἀφωσιωμένη καὶ προικισμένη μὲ εὐφυῖαν καὶ εὐθυκρισίαν. Ἐχρησίμευσε πολὺ μὲ τὰς πολυτίμους συμβουλὰς της εἰς τὸν ἄνδρα της καὶ ἐστάθη δίπλα εἰς τὸ παιδί της εἰς ὅλας τὰς δυσκόλους στιγμὰς τῆς ζωῆς του. Ὑπῆρξε ιδεώδης σύζυγος καὶ ὑπόδειγμα μητέρας.

(Συνεχίζεται)

ΧΡΥΣΑΝΘΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

ΤΟ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΨΑΛΜΟΥΣ *

Τους λόγους αὐτοὺς τοῦ Προφητάνακτος Δαβίδ ἐρμηνεύει καὶ ὁ Νικήτας διὰ τῶν ἐξῆς: «τρεῖς ἑορταὶ ἐγίνοντο κατὰ τὸν ἑβδομον μῆνα, ἡ τῶν σαλπίγγων κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ μηνός· ἡ τοῦ ἱλασμοῦ κατὰ τὴν δεκάτην καὶ ἡ τῶν σκηνοῶν κατὰ τὴν δεκάτην πέμπτην· καὶ ἡ μὲν νεομηνία τύπος εἶναι τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἡ δὲ σάλπιγξ εἶναι τύπος τῆς παρὰ Θεοῦ σάλπιγγος τῆς τοῦ Ἀρχαγγέλου φωνῆς, ἡ ὁποία ἔχει νὰ ἀναστήσῃ ὅλους τοὺς νεκρούς· ἔστι δὲ ἡ νεομηνία καὶ τύπος τοῦ νέου καιροῦ, καθ' ὃν ἦλθεν ὁ Χριστός· καθὼς λοιπὸν οἱ Ἑβραῖοι ἐσάλπιζον εἰς τὴν νεομηνίαν διὰ νὰ φανερώσουν πῶς ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον καὶ ἤκουσαν τὰς σάλπιγγας, ὅταν κατέβῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, ἔτσι καὶ οἱ Χριστιανοὶ προστάζονται νὰ σαλπίζουν μὲ τὰς εὐαγγελικὰς σάλπιγγας ἐν τῇ ἐπιφανείᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς αὐτῶν, διὰ νὰ φανερώσουν, ὅτι δι' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν νοητὴν σκλαβίαν τῆς Αἰγύπτου, ἦτοι τοῦ σκότους καὶ τῆς ἀμαρτίας». Καὶ ὁ Εὐσέβιος συμπληρώνει τὰ ἀνωτέρω μὲ τὰ ἀκόλουθα: «... ὁ Δαβίδ προστάζει ἐδῶ τοὺς Ἀποστόλους καὶ κήρυκας νὰ μὴ μιμοῦνται τὰς ἄλλας παρατηρήσεις καὶ ἑορτὰς τῶν Ἰουδαίων (τὴν τοῦ ἱλασμοῦ δηλαδὴ καὶ σκηνοπηγίαν), ἀλλὰ μόνην τὴν τῶν σαλπίγγων· ἦτοι τὸ νὰ σαλπίζουν μόνον εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὸν σωτήριον λόγον διὰ τοῦ κηρύγματος».

Εἰς τὸν στίχον 4-5 διαβάζομεν: «ὅτι πρόσταγμα τῷ Ἰσραὴλ ἔστι καὶ κρίμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Μαρτύριον ἐν τῷ Ἰωσήφ ἔθετο αὐτό». Καὶ γράφει ὁ Εὐστάθιος: «Βλέπε, ὦ ἀναγνώστα, τὴν ἐν τῷ Δαβίδ μέθοδον καὶ σοφίαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Διότι ἀφ' οὗ αὐτὸς ἤνωσε μαζὶ μὲ τὴν ἐντολὴν τοῦ νόμου τὸ εὐαγγέλιον τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως, πάλιν λέγει περὶ τοῦ νόμου· καὶ οὕτω καταφέρει τὸν λόγον εἰς τοὺς Ἑβραίους· ἔτζι, λέγει, ἐντέλλομαι, ὅτι τοῦτο εἶναι προσταγμένον ἀπὸ τὸν Θεὸν εἰς τὸν λαὸν τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦτο εἶναι κρίσις, ἦγουν ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰακώβ, ποῖον; τὸ νὰ σαλπίζητε δηλαδὴ ἐν τῇ εὐσήμεφ ἑορτῇ».

Αὐτὰ σχετικῶς μὲ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, εὐσημον ἑορτὴν καὶ πανηγύριον πανηγύρεων, ἀναφέρονται εἰς τὸν ὀγδοηχοστὸν ψαλμὸν τοῦ Δαβίδ, κατὰ τὰς πατερικὰς ἐρμηνείας.

Ὁ Εὐσέβιος ἐρμηνεύων τὸν 10ον στίχον τοῦ πγ ψαλμοῦ, ἔχοντα οὕτω: «ὅτι κρεῖσσον ἡμέρα μία ἐν ταῖς ἀύλαις σου ὑπὲρ χιλιάδας», γράφει: «Κατὰ δὲ θεωρίαν, ἡμέραν μίαν ἐν ταῖς ἀύλαις

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 702 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

τοῦ Θεοῦ, τουτέστι ταῖς ἐκκλησίαις, τὴν ἀναστάσιμον ἡμέραν τοῦ Σωτῆρος νοητέον».

Ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ πδ' ψαλμοῦ ἔχομεν τὴν εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐλθόντος εἰς τὸν κόσμον, διὰ νὰ φέρῃ τὴν σωτηρίαν, τὴν χρηστότητα. Ὅμιλεῖ δὲ καὶ περὶ τῆς Ἀναστάσεως αὐτοῦ, ὡς θὰ ἴδωμεν κατωτέρω: «Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἡμῶν δώσει τὸν καρπὸν αὐτῆς. Δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύεται. Καὶ θήσει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματα αὐτοῦ».

Ὁ Χριστός, ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον, γράφει ὁ Ζυγαβηγός, θέλει βάλει εἰς ὁδὸν τὰ διαβήματά του, ἤγουν τὴν στρατὴν τῶν ἀρετῶν, ὅπου αὐτὸς πρῶτος ἐπεριπάτησε, τὴν αὐτὴν στρατὴν θέλει δείξει καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Χριστιανούς, κατὰ τὸν Θεοδώρητον· διὰ μέσου τῆς ὁποίας αὐτοὶ περιπατοῦντες καὶ πολιτευόμενοι, ἔχουν νὰ καταντήσουν εἰς αὐτὸν πάλιν τὸν Χριστόν· δυνάμεθα δὲ καὶ ἄλλως νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης εἶναι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ὁ Δαβὶδ ὠνόμασεν ἀνωτέρω δικαιοσύνην εἰπών: «Δικαιοσύνη ἐνώπιον αὐτοῦ προπορεύεται», κατὰ τὸν Θεοδώρητον (ὁ γὰρ Πρόδρομος ἐφύλαττε τὴν δικαιοσύνην τοῦ Νόμου, καὶ δικαίως ἐπολιτεύετο), οὗτος λέγω, ἐνώπιον, ἤτοι ἔμπροσθεν τοῦ Χριστοῦ θέλει προπορευθῆ, κατὰ τὸ· «Ἴδου ἐγὼ ἀποστέλλω τὸν Ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου, ὃς κατασκευάσει τὴν ὁδὸν σου ἔμπροσθέν σου» (Μαλαχ. γ' 1). Καὶ ὁ Ἀββακούμ· «πρὸ προσώπου αὐτοῦ προπορεύσεται λόγος, καὶ ἐξελεύσεται εἰς πεδία κατὰ πόδας αὐτοῦ» (Ἀβδίου γ' 5), ἐβόα γὰρ «εἰτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ» (Ἡσαΐας μ' 3). Ἐσὺ δὲ θέλεις νοῆσαι καὶ ἄλλο, ὅτι ἡ Θεότης ἢ αὐτοδικαιοσύνη οὔσα, ἐνώπιον τοῦ προσλήμματος τῆς ἀνθρωπότητος τοῦ Χριστοῦ ἡγεμόνευε καὶ ἐτίθει εἰς εὐθείαν τὰς πορείας αὐτοῦ. «Προωρόμη γάρ, φησὶν, τὸν Κύριον ἐνώπιόν μου διὰ παντὸς (Ψαλμ. ιε' 8)».

«Καὶ γὰρ ὁ Κύριος δώσει χρηστότητα». Εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἔχομεν τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὁμιλοῦντος περὶ τῆς ἀγαθότητος καὶ χριστότητος τοῦ Θεοῦ: «οὐδεὶς ἀγαθὸς εἰμὴ εἰς ὁ Θεός». Αὐτός, λοιπόν, ὁ Θεός, ὁ ἀγαθός, θὰ δώσῃ χρηστότητα εἰς τὸν λαόν του διὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γράφει δὲ ἐπὶ τοῦ στίχου αὐτοῦ ὁ σχολιαστὴς τῶν ψαλμῶν τὰ ἐξῆς: «Ὁ Χριστὸς ἀποθανών, ἐκ τῆς γῆς ἀνέτειλε διὰ τῆς τριήμερου ἀναστάσεως· δικαιοσύνη δὲ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ διέκυψε διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπελεύσεως, ἐκ ταύτης δὲ ἡ γῆ, ἤτοι ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων, γονιμότητα λαβοῦσα, τὰς ἀρετὰς ὡς καρπὸν ἔδωκεν,

ΔΙΑΓΡΑΜΜΙΚΗ ΤΟΥ ΚΗΡΥΓΜΑΤΟΣ *

ΑΝΤΙ ΕΠΙΛΟΓΟΥ

Τὸ κήρυγμα δὲν εἶναι μία τυχαία ὁμιλία, ἀλλὰ μία σοβαρὰ ὑπόθεσις, ποὺ ἀποβλέπει εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν καὶ εἰς τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον, ὅσον πεπειραμένος καὶ ἂν εἶναι ὁ ἱεροκλήρυξ, πρὶν ἢ ἀνέλθῃ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, χρειάζεται μεγάλην προετοιμασίαν.

Κατ' ἀρχὴν ὁ διαγγελεὺς οὗτος τοῦ θείου λόγου πρέπει νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὸ ἱερὸν ἀνάγνωσμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου θὰ ὁμιλήσῃ, βεβαίως ἐν συνδυασμῷ μὲ τὰ ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ προηγούμενα καὶ ἐπόμενα τούτου. Ἰδιαιτέρως ἀπὸ ὁμιλητικῆς ἀπόψεως δεόν ὅπως ἔχῃ κατὰ νοῦν τὴν δι' ὅλης τῆς περικοπῆς διήκουσαν ἔννοιαν, νὰ διαισθάνηται τὰ προσιδιάζοντα αὐτῇ εἶδη τῶν ὁμιλιῶν, ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰς διαφόρους χρονικὰς καὶ τοπικὰς συνθήκας, καὶ δὴ πρὸς τὸ ἀκροατήριον, καὶ νὰ συλλαμβάνῃ τὰ θέματα, ἅτινα ὑποχρεοῦται ἐν ἐκάστη περιπτώσει νὰ ἀναπτύξῃ.

Ὁ ὑπρέτης τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, μετὰ τὴν ὁμιλητικὴν ταύτην προσοικειώσιν, εἴτε προτίθεται νὰ συγγράψῃ τὸ κήρυγμα εἴτε ὄχι, ὀφείλει νὰ καταστρώσῃ τὸ διάγραμμα τῆς ὁμιλίας του. Εἶναι δὲ καλόν, πρὸς ἀντιμετώπισιν παντὸς ἀπροόπτου, ὡς ἡ διαφοροποίησις τοῦ ἐκκλησιάσματος λόγῳ πανηγύρεως ἢ μνημοσύνου, νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψιν περισσότερα τοῦ ἐνὸς θέματα, τὰ ὁποῖα ὁμως προηγούμεως νὰ ἔχουν τοῦλάχιστον ἀναπτυχθῇ εἰς διαγράμματα κατὰ εἶδος κηρύγματος.

Ὅλα τὰ εἶδη τῶν κηρυγμάτων κατὰ κανόνα δεόν ὅπως διαίρωνται εἰς πρόλογον, κυρίως θέμα καὶ ἐπίλογον· νὰ ἔχουν δὲ περιεχόμενον χριστοκεντρικόν, δογματικόν καὶ πρακτικόν. Αἱ κατώτερα ὁμιλίας δύνανται νὰ διακρίνωνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τρία μέρη, ἕκαστον τῶν ὁποίων νὰ καταλήγῃ εἰς δίδαγμα, ὅλα δὲ ὁμοῦ τὰ δίδαγματα νὰ συγχευέωνται ἐν ἐπιλόγῳ εἰς ἓνα γενικώτερον συμπέρα-

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 29 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1-2 τεύχους.

ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς καλῶς πολιτευώμεθα καὶ ἡ αἰσθητὴ γῆ τοὺς καρποὺς δίδωσιν· ἐὰν δὲ ἁμαρτάνωμεν, καὶ αὐτὴ τοὺς καρποὺς οὐ δίδωσιν».

(Συνεχίζεται)

ΑΝ. Ν. ΝΟΜΙΚΟΣ

σμα. Αἱ ἀνώτεροι ὁμίλῳι ὀφείλουσι νὰ ἀκολουθοῦν μίαν κεντρικὴν γραφικὴν ἔννοιαν, τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσουσι τμηματικῶς κατὰ βάθος καὶ πλάτος ἐν συνοπτικῇ ἔρμηνείᾳ τῆς περικοπῆς. Οἱ λόγοι, ἐκκινουμένοι συνήθως ἀπὸ ρητόν τι τῆς Γραφῆς, πρέπει νὰ ἀναφέρονται εἰς θέματα δογματικά, ἠθικὰ ἢ καὶ περιστατικά ἀνωτέρου ἐπιπέδου, καταλλήγοντες καὶ οὗτοι εἰς ἀνάλογα συμπεράσματα, σύμφωνα πάντοτε πρὸς τὴν γραμμὴν τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἄλλ' εἰς ἱεροκήρυξ, εἰάν θέλῃ νὰ διακονῇ καλῶς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος, πρέπει νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπισημαίνῃ ὅλα τὰ θέματα, ἅτινα προσιδιάζουσιν εἰς τὸ ἱερὸν ἀνάγνωσμα. Ἡ δυνατότης αὐτῆ, καίτοι δὲν φαίνεται νὰ σχετίζεται ἀμέσως μὲ τὸ πρὸς διαπραγματέυσιν θέμα, ἐν τούτοις εὐρίσκει τὰ ὅρια, ἐντὸς τῶν ὁποίων δύναται νὰ κινηθῇ ὁ ὁμιλητῆς, καὶ οὕτω συντελεῖ εἰς τὴν πρέπουσαν διαγραμματικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ πρὸς ἀνάπτυξιν κηρύγματος.

Τὰ διαγράμματα ὅμως θὰ ἦσαν ἐν πολλοῖς ἄχρηστα, εἰάν ἔλειπε τὸ κατάλληλον πρὸς οἰκοδομὴν ὑλικόν. Ὁ ὁμιλητῆς τοῦ ἱεροῦ ἄμβωνος ἔχει ἐν πρώτοις ὑποχρέωσιν νὰ ἀναζητῇ καὶ νὰ εὐρίσκη τὴν ὕλην τοῦ μέσα εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν, Παλαιὰν καὶ Καινὴν Διαθήκην, τῇ βοηθειᾷ τῶν σχετικῶν ταμείων, καθὼς καὶ τῶν πρὸς τοῦτο προσωπικῶν ἀποδελτιώσεων. Ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς Συγγραφεῖς καὶ Πατέρας τῆς Ἐκκλησίας δύναται οὗτος νὰ ἀνατρέξῃ, μάλιστα εἰς ἐκείνους ποὺ ἠγωνίσθησαν διὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ κατέλιπον πραγματικοὺς ὁμιλητικοὺς θησαυροὺς. Ἐπὶ πλέον ἐπιβάλλεται ὡπωσδήποτε νὰ γίνεταί χρησις τῆς Ὑμολογίας μας, ἥτις κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν τῶν εἰδικῶν περιέχει πραγματικὸν πλοῦτον ἐπὶ ὅλων σχεδὸν τῶν θεμάτων. Ἐπὶ τούτοις θὰ ἠδύνατο νὰ ἀντλήσῃ ὑλικόν καὶ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν, τὴν λογοτεχνίαν τὴν ἐπιστήμην, τὰ κυριακοδρόμια τῶν δοκίμων ἱεροκηρύκων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν καθημερινὴν ζωὴν.

Ἐν συμπεράσματι ἡ διαγραμματικὴ τοῦ κηρύγματος ἀποβλέπει εἰς τὴν ὡς οἶόν τε ἀριωτέραν κατάστρωσιν διαγραμμάτων τοῦ κηρύγματος, καθὼς ἐπίσης καὶ εἰς τὴν συγκέντρωσιν τοῦ ἀπαραιτήτου ὑλικοῦ, δι' οὗ μέλλουσι νὰ πλαισιωθοῦν ἐπαρκῶς τὰ διαγράμματα ταῦτα κατὰ τὴν ἐπὶ τοῦ χάρτου σύνταξιν ἢ εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ἐκφώνησιν τοῦ κηρύγματος τοῦ κηρύγματος ποῦ, ὡς ἐλέγχθη ἐν ἀρχῇ, πρέπει νὰ ἀποβλέπη ἀπαραιτήτως εἰς τὴν σωτηρίαν τῶν πιστῶν καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ.

Η ΣΚΕΠΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ*

«Κόρη παντάνασσα, πανύμνητε...».

Μεγάλη, πανορθόδοξη και παγχριστιανική εΐ-
ναι ἡ γιορτή, πού πανηγυρίζει ἡ Ἐκκλη-
σία μας.

Εἶναι ἡ «Κεχαριτωμένη», πού γιορτάζει. Εἶναι ἡ «Κοίμησις τῆς Θεοτόκου», πού κάθε χρόνο σάν ἔρχεται στό νοῦ μας ἡ ἱερή μνήμη της, ἰδιαίτερα τοὺς Ἕλληνας, μᾶς συγκλονίζει βαθύτερα.

Νοσταλγίες ἱστορικές, αἰώνων. Τιμές καὶ δόξες θρησκευτικές. Θαύματα. Ἔρχονται νὰ σκορπίσουν ρίγη συγκινήσεων καὶ πνευματικῶν ἐξάρσεων στὴν ἀτομικὴ καὶ στὴν ἐθνικὴ μας ζωή.

Ἡ Μεγαλόχαρη εἶναι ἄρρηκτα συνδεμένη, ὄχι μονάχα μὲ τὴν Ὀρθόδοξη πίστι μας, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ἐθνικὸ μας βίο.

Ὁ Ἕλληνικὸς λαὸς διακρίνεται ἀνέκαθεν γιὰ μιὰ ἰδιαίτερη συγκίνησι καὶ ἀγάπη, πού τρέφει πρὸς τὴν Παναγία.

Δὲν ὑπάρχει χῶρος τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, πού νὰ μὴ τιμᾷ τὸ ὄνομα τῆς Θεοτόκου. Πού νὰ μὴ ἔχη ἀφιέρωμα ἀγάπης καὶ βαθυτάτου σεβασμοῦ πρὸς τὴ Μητέρα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

Περιστατικά, γεγονότα, καμπὲς ἱστορικές τῶν χριστιανῶν, συνδέονται μὲ τὴ χάρι, τὴν παρουσία καὶ τὴ μεσολάβησι τῆς Θεοτόκου.

Καλλιτέχνες μεγάλοι. Σοφοὶ καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας ὕμνησαν τὴν Παναγία μὲ ἔργα καὶ λόγια θεόπνευστα.

Ἡ Ἐκκλησία μας, σὲ κάθε λατρευτικῆ της ἐκδήλωσι, ψάλλει, ὕμνεϊ καὶ ἀναπέμπει προσευχὲς πρὸς τὴ Μεγαλόχαρη, πού προσφέρει τὴν προστασία της σὲ κάθε θερμῇ παράκλησι. Σὲ κάθε πάσχουσα ψυχῇ.

Ἄπειρα εἶναι τὰ κείμενα, οἱ μελωδίαι, οἱ ὕμνοι καὶ οἱ βαθύτατες ἱκετευτικὲς δοξολογίαι καὶ εὐχαριστίαι πρὸς τὴ Θεοτόκο.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 708 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23-24 τεύχους.

Γιατί στο σχέδιο τῆς οικονομίας για τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἡ Μητέρα τοῦ Χριστοῦ κατέχει ὀλόλαμπρο καὶ μεγαλοπρεπέστατο θρόνο!

Εἶναι ἡ Πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν, πού ὅλοι σ' Αὐτὴν προστρέχουν γιὰ νὰ βροῦν παρηγοριὰ καὶ ἀνακούφισι:

«*Ἰσχύς τε καὶ στήριγμα τῆς ἀσθενοῦς καρδίας μου σὺ εἰ ἀπειρόγαμε Παρθένε, ἄρηκτον τεῖχος ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ σώζουσα παντοίων με δειῶν, τρέπουσα τὰς φάλαγγας τοῦ δειοῦ πολεμήτορος*».

Ἰδιαίτερα ὅμως γιὰ τὸ Ὁρθόδοξο Ἑλληνικὸ μας Ἔθνος ἡ Θεοτόκος ὑπῆρξε ἀγκυρα ἐλπίδος, προστασία, Ὁδηγήτρια, ἅγια Σκέπη καὶ Παντάνασσα.

Ὁ λαὸς μας, πολλὰς φορές, ἐνοιωσε τὴ Μεγαλόχαρη νὰ τοῦ γίνεται μοναδικὸ στήριγμα. Κίνητρο θάρρους καὶ ἀνοιγμὰ πνευματικῆς ζωῆς.

Σ' Αὐτὴν ἀπόθεσε τὰ βάρη τῶν πόνων του!

Σ' Αὐτὴν ἀνάθεσε τὴ λύσι τῶν προβλημάτων του!

Σ' Αὐτὴν ζήτησε μεσολάβησι γιὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ καταστροφὰς τῶν ἐναντίων!

Αὐτὴν παρακάλεσε νὰ ἀνοίξῃ τὴ θύρα τῆς νίκης καὶ τῆς δόξας!

Σ' Αὐτὴν, τὴν «Τράπεζα τῶν ἰλασμῶν», τὸν «Πύργο τῆς Ἐκκλησίας» ἀναφέρεται κάθε στιγμὴ γιὰ νὰ ἐκπληρωθῇ ἡ εὐχή, τὸ ὄνειρο, ἡ δικαίωσι τῆς ζωῆς του, ὁ πιστός.

Αὐτὸ πού πρέπει τώρα νὰ κάνῃ καὶ καθένα πιστὸς Χριστιανός:

Νὰ ὑμνολογήσῃ τὴ Μητέρα καὶ προστάτρια τῶν ἀνθρώπων.

Νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἅγια εἰκόνα τῆς μὲ εὐλάβεια καὶ σεβασμό.

Νὰ ἀποθέσῃ στὰ πόδια τῆς κάθε ἐπίγειο ὕλικὸ καὶ πνευματικὸ πρόβλημά του.

Καὶ ἡ Μεγαλόχαρη, πού σὲ κανένα δὲν ἀρνεῖται τὴ βοήθειά τῆς, θὰ ἀνοίξῃ τοὺς θησαυροὺς τῆς ἀγάπης τῆς καὶ θὰ κάνῃ τὸ θαῦμα!

Ἡ Βασίλισσα τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅπως κράτησε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸν Υἱὸ τῆς Θεάνθρωπο Ἰησοῦ, ἔτσι θὰ ἀγκαλιάσῃ καὶ τὸν καθένα μας πού θὰ ζητήσῃ μὲ εὐλικρίνεια τὴν προστασία τῆς.

(Συνεχίζεται)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Ἡ ἐκκλησιαστική μας ποίηση εἶναι τὸ ζωντανότερο καὶ ἐκλεκτότερο, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, τμῆμα τοῦ χριστιανικοῦ λόγου. Τὸ θεολογικὸ τῆς βάθος καὶ ἡ κρυστάλλινη Ὁρθοδοξία τῆς, μαζί με τὸν καθαρὸ λυρισμὸ καὶ τὴν στιχουργικὴ ἀρτιότητα, δίνουν τὸ πιὸ ἀξιόλογο πνευματικὸ καὶ αἰσθητικὸ ἀποτέλεσμα.

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ποιητὲς στάθηκαν τὰ μεγαλύτερα πνευματικὰ ἀναστήματα μέσα στὸ χῶρο τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἡ ποίησή τους εἶναι καθαρὰ βιωματικὴ καὶ ἐνδοσκοπικὴ. Ζητηδάει ἀπὸ τὰ κατάβαθα τοῦ εἶναι τους, σὰν καρπὸς ὄχι ἀπλῶς τοῦ ποιητικοῦ τους ταλέντου, ἀλλὰ τῆς χριστιανικῆς καὶ ποιητικῆς τους γνησιότητας. Γι' αὐτὸ καὶ εἶναι ἀληθινή. Πουθενὰ βερμπαλικὸς τόνος. Παντοῦ καταστάλαγμα ζωῆς. Λυρισμὸς γνήσιος καὶ στίχος ἀφεγάδιαστος.

Εἰδικώτερα, ἡ ἐκκλησιαστικὴ ποίηση γύρω ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα ἔχει μιὰ ἰδιαίτερη αἴγλη. Οἱ ὕμνοι ἀπὸ τὶς ἀκολουθίες τοῦ Ἑσπερινοῦ καὶ τοῦ Ὁρθρου τῶν σαράντα ἡμερῶν πρὶν ἀπὸ τὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς Χριστιανοσύνης εἶναι γεμάτοι ἀφθαστο λυρισμὸ καὶ ὑπερούσια μυσταγωγία.

Ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι εἴμαστε ἰδιαίτερα δεμένοι μ' αὐτὴν τὴν ποίηση. Μᾶς ἔχει θρέψει αἰῶνες καὶ αἰῶνες. Καὶ ἔχει κρατήσει ζωντανὸ τὸ πνεῦμα μας καὶ τὸν ἔρωτα στὴν Ὁρθοδοξία.

Καὶ δὲν εἶναι ἀπλῶς ὕμνοι κατάλληλοι μόνο γιὰ ἐκκλησιαστικὴ χρῆση. Εἶναι ποιητικὰ κείμενα μοναδικὰ γιὰ τὴν ἀτομικὴ πορεία τοῦ καθενὸς μας. Δημιουργοῦν τὸ ἀπαραίτητο κλίμα γιὰ μιὰ σωστὴ ἀντιμετώπιση τοῦ ἀνεκφραστοῦ μυστηρίου, ὅπως εἶναι ἡ Ἐνανθρώπηση. Πρόκειται γιὰ ἀνεκτίμητο θησαυρὸ, θαμμένον πολλὰς φορὲς στὰ λειτουργικὰ βιβλία.

Ἡ συγκέντρωσή τους καὶ ἡ ἔκδοσή τους σὲ ἓνα καλαίσθητο καὶ εὐχρηστο τόμο, με τίτλο «Ἐ ν ἄ ν α μ ο ν ἦ τ ὼ ν Χ ρ ι σ τ ο υ γ ἔ ν ω ν», ἀπὸ τὴν «Ἀποστολικὴ Διακονία» ἀποτελεῖ οὐσιαστικὴ προσφορά στὸν σημερινὸ Ἑλληνα καὶ στὰ Χριστιανικὰ Γράμματα. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο μπορούμε νὰ γευθοῦμε τὸν ἀνεκτίμητο αὐτὸ θησαυρὸ, ἀλλὰ καὶ νὰ γνωρίσουμε τὶς πνευματικὲς ρίζες μας. Δίχως αὐτὴ τὴ γνώση εἶναι ἀμφίβολη ἡ ὅποια προσπάθεια γιὰ πνευματικὴ θεμελίωση.

Θὰ ἦταν πραγματικὰ εὐτύχημα, ἂν ὁ καλαίσθητος αὐτὸς τόμος ἔμπαινε σὲ ὅλα τὰ σπίτια. Ὁ σύγχρονος πιστὸς θὰ εἶχε πολλὰ νὰ κερδίσει. Καὶ τὰ Χριστιανικὰ Γράμματα θὰ εἶχαν προσφέρει μιὰ οὐσιαστικὴ ὑπηρεσία στὸν σημερινὸ ἄνθρωπο.

(Συνεχίζεται)

ΝΙΚΟΣ ΑΡΒΑΝΙΤΗΣ

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Δημήτρη Φερούση, 'Ωραία Πύλη (ποιήματα), Πειραιᾶς
1973, σελ. 56, καὶ Τὸ Δάκρυ τῆς 'Ερήμου (ποιήματα), 'Αθήνα
1974, σελ. 56.

Δεκαοκτὼ χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴν κυκλοφορία τῆς πρώτης συλλογῆς «Προσδοκίες» (1955) τοῦ Δημήτρη Φερούση! Ἄν καὶ ἐν τῷ μεταξύ ἡ συγγραφικὴ του δραστηριότης ἀπλώθηκε σὲ πολλοὺς καὶ ποικίλους τομεῖς, θὰ μπορούσε νὰ σκεφθῆ κανεὶς ὅτι τὰ ποιήματα ἐκεῖνα ἦσαν μόνον ἓνας «ἐνθουσιασμός» τῆς νεότητος. Μὲ δυσκολία βέβαια θὰ ἐδικαιολογεῖτο ἡ σκέψις αὐτή, διότι εἰς τὴν πνευματικὴν του δραστηριότητα μπορούσε νὰ διακρίνη κανεὶς παντοῦ τὴν ποιητικὴν διάθεσιν. Καὶ πράγματι! Πέρυσι καὶ ἐφέτος εἰς διάστημα ὀλίγων μόνον μηνῶν ὁ Φερούσης ἐδημοσίευσε δύο ποιητικὰς συλλογὰς, τὴ συλλογὴ «'Ωραία Πύλη» μὲ 30 ποιήματα καὶ τὴ συλλογὴ «Τὸ Δάκρυ τῆς 'Ερήμου» μὲ 28 ποιήματα. Ἐτσι ἀπεδείχθη, ὅτι ἀνάμεσα στὴν ἄλλη πνευματικὴ δουλειὰ του, τῆς ὁποίας συνοπτικὴ εἰκόνα μᾶς προσφέρει ἡ σελ. 4 τῶν ἀνωτέρω συλλογῶν, ἔγραφε καὶ ποιήματα. Ἡ πνευματικὴ δραστηριότης τοῦ Φ. ἀναφέρεται εἰς μελέτας, δοκίμια, θέατρον, ἀφηγήματα, ἱστορικὰ ἀναδρομὰς, παιδικὴν λογοτεχνίαν, ραδιοφωνικὰ κείμενα κ.λ.π.

Ὁ ποιητικὸς λόγος τῆς συλλογῆς «'Ωραία Πύλη» φαίνεται καθαρά, ὅτι προηγεῖται τῆς ἐπομένης «Τὸ Δάκρυ τῆς 'Ερήμου», ὄχι βέβαια μόνον χρονικὰ, ἀλλὰ οὐσιαστικά. Ἡ πρώτη συλλογὴ ἀνοίγει μὲ τὸ ποίημα «Εὐλογημένη ἡ βασιλεία...» καὶ κλείνει μὲ τὸ λυρικὸ «Δοξαστικός», «Δόξα γιὰ τὴν αὐγή, Κύριε, καὶ τὴ λαχτάρᾳ τῆς εἰρήνης, δόξα γιὰ τὶς ἐπιθυμίες μου ποὺ συλλαβίζουσι τ' ὄνομά σου». Ὁ Φ. στὸ βάθος εἶναι ἓνας θρησκευτικὸς ποιητὴς μὲ κατανόηση καὶ συγγνώμη γιὰ τὰ ἀνθρώπινα. Ἐκφράζεται μὲ ὕφος ἀπλὸ καὶ ἤρεμο. Τὸ προσοδευτικὸ ἄλμα στὴ σύνθεση καὶ τὶς ἀξιοθαύμαστες συλλήψεις τὸ βλέπουμε στὴν ἐπομένη συλλογὴ «Τὸ Δάκρυ τῆς 'Ερήμου». Ἡ ἀπλότητα τῆς πρώτης συλλογῆς δίνει τὴ θέση τῆς στὴν ὠριμότητα καὶ ἀνάπλαση ὠραίων ἀναβαθμῶν σὲ λυρικὰ τοπία. Ἐχει συντελεσθῆ σημαντικὴ ἐσωτερικὴ ὠρίμανση. Ὁ ἄνθρωπος μὲ τὴ λύρα του μπροστὰ στὸ Θεὸ ἐξομολογεῖται μὲ τὴν ποιητικὴν του γλῶσσα. Ἐδῶ βλέπουμε τοὺς καθημερινοὺς καῦμούς καὶ τὶς ἐπιθυμίες καὶ τὶς ἐσώ-

τατες κραυγές για φώς στο λιμάνι του Θεού να είναι το κύριο θέμα, γύρω στο οποίο στρέφεται ή ποίηση του Φ. Κάποτε βλέπουμε τους στίχους του να φτάνουν ως σμιλέματα, τόσο γρήγορα, ώστε να μη προλαβαίνουν να δεθούν σφιχτά στο ποίημα. Το ποίημα «Καλημέρα» (σελ. 23) εκφράζει τον κόσμο του ποιητή: «Μεγάλωσα στη θάλασσα τῆς ἀγάπης σου / τὰ κύματα του πόνου σμίλεψαν τὸ βράχο τῆς ἀπορίας μου / ... τώρα ἀνοίγω τὸ χέρι στὴν ὀργισμένη βροχή / μὰ ξεχωρίζω τὴν ὄχθη / ἀκούω τὸν ἐξόριστο ἦχο τῆς σιωπῆς σου...». Στὰ ποιήματα του Φ. βλέπει κανείς τὸ θαλασσινὸ στοιχείο νὰ κατακλύζει τὸ σύμπαν, ἄλλοτε σὰν γαλήνια εὐλογία καὶ ἄλλοτε σὰν ὀργισμένη βροχή. Στὸ τέλος αὐτὸ τὸ ἀπέραντο πέλαγος γίνεται ἕνας ἐξόριστος ἦχος κάπου μακριά! Ὁ πρῶτος στίχος αὐτοῦ τοῦ ποιήματος «μεγάλωσα στὴ θάλασσα τῆς ἀγάπης σου» δὲν δείχνει μόνο τὴν ταυτότητα τῆς καταγωγῆς του Φ., ἀλλὰ εἶναι καὶ τὸ μέτρο τῆς ἰσορροπίας τῆς ζωῆς. Ἡ θάλασσα εἶναι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἀγάπη ἡ θάλασσα! Ὁ ποιητὴς θὰ πρέπει νὰ ἔχη πολλὴ σχέση μετὰ τὴ θάλασσα. Αὐτὴ εἶναι στὴν ποίησή του τὸ συνοπτικὸ στοιχείο τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ πένθους, τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου. Ὁ καλὸς γεωργὸς βγαίνει νικητὴς, ὅταν δοκιμασθῆ μέσα στὴν φουρτούνα τῆς ὑπάρξεως. Στὸ φοβερὸ χειμῶνα τῆς ὀλιγοπιστίας δὲν θὰ πρέπει νὰ χαθῆ ἡ χαραμάδα τοῦ ἀπεράντου θεοῦ ἐλέους καὶ ἡ ἐλπίδα τοῦ εὐδίου καιροῦ. Ὑστερα ἀπὸ ὅποιαδήποτε περιπέτεια τῆς ψυχῆς «στὴ γυμνὴ πατρίδα τοῦ ὠκεανοῦ» βλέπουμε τὴν κατάφαση: «Τὶς ὥρες πέλαματα / γιὰ τὴ μακρινὴ πεδιάδα τῆς ἐλπίδας / καὶ τῆς αἰωνιότητος», ὅπως χαρακτηριστικὰ μᾶς λέγει στὸ ποίημα «Στὶς ἐπαύλεις τῆς σιωπῆς». Χαρακτηριστικούς ἐπίσης στίχους συναντᾶμε καὶ στὸ τελευταῖο ποίημα, «Διαβάζω, Κύριε, τὸν πηλὸ τῶν χειρῶν σου / καὶ ἀνακαλύπτω τὸ τραπέζι τῆς εὐφορίας... / Περπατῶ τὰ μονοπάτια τῶν ρόδων σου / καὶ συναντῶ τ' ἀπρόσιτο χαμόγελο τῆς μεγαλοσύνης σου», (σελ. 49). Χωρὶς τὴν ἀντιποιοητικὴ βιασύνη, ἡ ὁποία πολλὲς φορὲς ἀπερισκέπτως ὀδηγεῖ στὸ τυπογραφεῖο, ὁ Φ. ἐμφανίζει τὶς δύο συλλογές του καὶ χαίρεται κανεὶς τὴ σύνεση καὶ τὴν καρτερία του καθὼς ἀκούει τὸ τραγούδι τῆς λύρας του.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

280. Διατί εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ὑπάρχουν δύο φορές αἱ αἰτήσεις «Τὴν ἡμέραν πᾶσαν... Ἄγγελον εἰρήνης...» κλπ. Πρέπει νὰ λέγωνται δῖς; Ἄν μόνον μίαν φοράν, ποίαν ἀπὸ τὰς δύο; (Ἐρώτησις Πανοσιολ. Ἀρχιμ. Σ.Δ.).

Τὸ ζήτημα εἶναι ἀρκετὰ πολύπλοκο. Τὸ πρῶτο πού θά πρέπει νὰ ἐξακριβώσωμεν εἶναι, ἂν ἡ διπλῆ αὕτη ἀπαγγελία τῶν αἰτήσεων μαρτυρῆται ἀπὸ τὴν χειρόγραφο παράδοσι τῶν λειτουργιῶν μας. Ἡ ἀπάντησις εἶναι, χωρὶς καμμία ἐπιφύλαξι, καταφατική. Ὅλα τὰ ἔντυπα, Ἱερατικά καὶ Εὐχολόγια, καὶ ὅλα τὰ χειρόγραφα τῶν δύο βυζαντινῶν λειτουργιῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἀπὸ τοῦ ἀρχαιότερου κώδικος, τοῦ Βαρβερινοῦ Εὐχολογίου ὑπ' ἀριθμ. 336 τοῦ τέλους τοῦ Η' αἰῶνος, ἔχουν τίς αἱ ἴσεις δύο φορές, στὴν σημερινή των θέσι, δηλαδὴ μετὰ τὴν ἀπόθεσι τῶν τιμίων δώρων ἐπὶ τῆς ἀγίας τραπέζης καὶ μετὰ τὴν εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς.

Τὸ πρᾶγμα εἶναι ὁμολογουμένως περίεργο, γιὰτὶ σὲ καμμία ἀκολουθία δὲν λέγονται δύο φορές τὰ ἴδια πράγματα. Καὶ ὅταν ἀκόμη ἡ διάρθρωσις τῆς ἀκολουθίας ἐπιβάλλει ἐπανάληψι μιᾶς συναπτῆς γιὰ τὴν εἰσαγωγὴ νέας λειτουργικῆς ἐνότητος, μόνον τὴν πρώτην φορά λέγεται ὁλόκληρος ἡ συναπτὴ, τίς ἄλλες δὲ ὅλες συντεταμημένη. Ἔτσι στὸν ὄρθρο καὶ στὴν θεία λειτουργία ἔχομε τὰ εἰρηνικά στὴν ἀρχὴ καὶ τὴν μικρὰ συναπτὴ, ὅπου ἡ τάξις θά ἐπέβαλλε τὴν ἐπανάληψιν των. Ἐχομε τίς αἰτήσεις στὴν θεία λειτουργία καὶ τὴν συντεταμημένη των μορφή στὸ τέλος τῆς («Τὴν ἡμέραν πᾶσαν... αἰτησάμενοι, ἑαυτοὺς... παραθώμεθα»). Στίς συγγενεῖς λειτουργίαι τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν, τοῦ ἀγίου Ἰακώβου καὶ τῆν Ἀρμενικῆ οἱ αἰτήσεις ὑπάρχουν μόνον μία φορά. Κατ' ἀναλογίαν καὶ στίς δύο βυζαντινῆς λειτουργίαις θά ἔπρεπε ἀρχικῶς μόνον μία φορά νὰ λέγωνται. Τοῦτο ἐπιβάλλει καὶ ἡ λογικὴ δομὴ τῶν λειτουργιῶν μας. Εἶναι περισσότερο ἀπὸ βέβαιον, ὅτι καὶ σ' αὐτὰς μόνον μία φορά ὑπῆρχαν οἱ αἰτήσεις, ὅπως εἶναι ἐξ ἴσου βέβαιον, ὅτι ἤδη ἀπὸ τὸν Η' αἰῶνα ἐπεκράτησε νὰ λέγωνται δύο φορές.

Ποῦ ἦταν ἡ ἀρχικὴ θέσις τῶν αἰτήσεων μποροῦμε νὰ συμπεράνωμε ἀπὸ τὶς ἀρχαῖες λειτουργίες καὶ ἀπὸ τὴν μαρτυρία τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Κατὰ τὴν μαρτυρία τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ (εἰς Β' Κορινθίους 2,8) οἱ αἰτήσεις ἐλέγοντο μετὰ τὸ εὐαγγέλιο καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῶν κατηχομένων. Στὴν ἴδια ἀκριβῶς θέσι τὶς συναντοῦμε καὶ στὴν λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου καὶ στὴν Ἀρμενικὴ λειτουργία. Κατὰ τὴν λειτουργία τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν καὶ πάλι ἐλέγοντο μετὰ τὸ εὐαγγέλιο καὶ στὸ τέλος τῶν δεήσεων ὑπὲρ τῶν κατηχομένων καὶ ἀκριβῶς πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς πρώτης τάξεώς των. Ὑστερα ἀπελύοντο οἱ ἐνεργοῦμενοι ὑπὸ ἀκαθάρτων πνευμάτων, οἱ φωτιζόμενοι καὶ οἱ ἐν μετανοίᾳ. Ἡ λεπτομέρεια αὐτῆ ἀποικτᾶ σημασία, ἂν τὴν ἰδοῦμε στὸ ὅλο λειτουργικὸ τῆς πλαίσιον καὶ σὲ συνδυασμὸ μὲ τὴν χρῆσιν τῶν αἰτήσεων καὶ στίς ἄλλες ἐκτὸς τῆς θείας λειτουργίας ἀκολουθίας. Στίς ἀρχαῖες ἀσματικὰς ἐνοριακὰς ἀκολουθίας τὶς συναντοῦμε στὸ τέλος τῶν ἀκολουθιῶν, ὅπως καὶ στίς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς, μετὰ ὅμως τὴν ἀποχώρησιν τῶν κατηχομένων καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῶν πιστῶν. Στὸν μοναχικὸ ὄρθρον τὶς βρίσκουμε στὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας. Στὸν μοναχικὸ ἑσπερινὸ στὸ σημεῖον ἐκεῖνο, ποῦ τὴν ἐποχὴ ποῦ ἐτέθησαν ἐκεῖ, ἐσήμαινε τὴν λήξιν τῆς ἀκολουθίας. Εἶναι ἀκόμη χαρακτηριστικὸ, πὼς στίς περισσότερες περιπτώσεις εἰσάγονται μὲ μία εἰδικὴ διακονικὴ παρακίλευσι, ποῦ προτρέπει στὴν συμπλήρωσιν τῆς δεήσεως («Πληρώσωμεν τὴν δεήσιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ»), ποῦ δηλοῖ ἀκριβῶς ὅτι ἡ ἀκολουθία εὐρίσκεται πρὸς τὸ τέλος τῆς. Τὸ περιεχόμενον τῶν αἰτήσεων συμφωνεῖ πρὸς τὴν λειτουργικὴν τῶν θέσι, ποῦ ἐπισημάναμε ἀνωτέρω. Ὁ διάκονος προτρέπει τοὺς πιστοὺς νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν ἡμέραν εἰρηνικὴν καὶ ἀναμάρτητον, ἄγγελον φύλακα καὶ ὁδηγόν, τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα στὰς ψυχὰς των καὶ ἐν μετανοίᾳ ζωῇ, μέσα σὲ ἓνα ἐσχατολογικὸν πλαίσιον ἀναμονῆς τοῦ εἰρηνικοῦ τέλους καὶ τῆς παρουσίας πρὸ τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ. Μὲ ἄλλους λόγους, ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος μεταβάσεως ἀπὸ τὸν χῶρον τῆς λατρείας τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ὁποία συνεκεντρώθησαν οἱ πιστοί, στὴν ἐν τῷ κόσμῳ πολιτεία των καὶ στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, στὸν ὁποῖον εὐθὺς ἀμέσως θὰ ἀποδυθοῦν. Πολὺ λογικὰ λοιπὸν ἐτέθησαν στὸ τέλος τῆς συνάξεως καὶ πρὸ τῆς ἀπολύσεως τῆς πρώτης ὁμάδος τῶν παρισταμένων, τῶν κατηχομένων. Ἐκεῖ ἀναμφιβόλως εὐρίσκοντο καὶ στίς βυζαντινὰς λειτουργίας στὴν ἀρχικὴ τῶν μορφῶν.

(Συνεχίζεται)

Φ.

Στὸ περιθώριο τῆς Ἀγίας Γραφῆς

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Μέσα στὴν Ἐκκλησία του, ὁ Χριστὸς τίποτε ἄλλο δὲν ὑπολήπτεται τόσο, ὅσο τὸ Παιδί. Αὐτὸ ἔχει προτεραιότητα στὴ θεία ἐκτίμηση καὶ ἀγάπη. Γιὰ ὅσους δὲν βρίσκονται πλέον στὴν τρυφερὴ ἡλικία, μιὰ εἶναι ἡ σύσταση: «Ἐὰν μὴ στραφῆτε καὶ γένησθε ὡς τὰ παιδιά οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. ιη' 3).

Τὸ Παιδί λοιπόν, κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ βλέπουμε σὰν μιὰ εὐρύτερη ἔννοια. Δὲν πρόκειται μονάχα γιὰ τὸν ἄνθρωπο τῶν ἐλπίδων. Ἀλλὰ καὶ γιὰ κάθε ἀληθινὰ ἀναγεννημένη ἐν Χριστῷ ψυχῇ. Κύριο γνώρισμά της—καὶ αὐτῆς—ὅ,τι χαρακτηρίζει τοὺς μικροὺς: Ἡ ἀπλότης στὴ σκέψη, ἡ ἀφέλεια στὴν καρδιά.

Πῶς εἶναι οἱ λογισμοὶ τῶν Ἀγίων; Τί τοὺς διακρίνει; Ἡ εὐκολοπιστία σὲ ὅ,τι λέγει ὁ Θεός. Ἡ ἀγνή, δροσάτη παραδοχὴ τοῦ δόγματος, τῶν ἐντολῶν. Καί, ἐπίσης, ἡ ἀθωότης στὰ αἰσθήματα· ἡ ἀκακία. Μιὰ ἀνυποψία τοῦ κακοῦ. Ἰδιώματα δηλαδὴ πού συνήθως ἀποδίνουμε στὸ Παιδί.

Στὰ ἄγουρα χρόνια του, ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι στεγνὰ λογικὸς οὔτε πεζός. Στοχάσου πῶς τὸ Παιδί βλέπει τὸν κόσμον γύρω του. Μὲ παρθενικὴ ματιά. Μὲ ἀδόλη ἐνατένιση. Μὲ χαρὰ πού δὲν τὴ σκιάζουν πικρὰ ἐνδεχόμενα. Μὲ ἄμεση παραδοχὴ τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ ὠραίου.

Ἐμπιστεύεται στὰ λόγια τοῦ πατέρα του καὶ τῆς μητέρας του. Καὶ στὰ λόγια ὄλων ὅσοι τὸ ἀγαποῦν. Μετέχει στὴ θεία λατρεία χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ. Ἡ πίστη του στὸν Θεὸ δὲν ἔχει περιπέτειες. Δὲν περνᾷ ἀπὸ τοὺς λαβυρίνθους τῶν ὑποθέσεων καὶ τῶν ἀρνήσεων. Εἶναι ἄμεση καὶ εὐθεΐα.

Γιὰ μᾶς τοὺς μεγάλους, ἡ πείρα διδάσκει ὅτι οἱ ἄνθρωποι γύρω μας εἶναι πιὸ κακοὶ, ἀλλὰ καὶ πιὸ καλοὶ ἀπ' ὅ,τι φανταζόμαστε. Γιὰ τὸ Παιδί, ὅπως καὶ γιὰ τὸν Ἅγιο, εἶναι πάντα πιὸ καλοὶ. Πράγμα βασικὸ γιὰ τὴν ιδιότητα τοῦ χριστιανοῦ.

Ὅσες ἀναμφίβολα ἄγιες ψυχὲς γνώρισα ὡς τώρα στὴ ζωὴ μου, εἶχαν αὐτὸ τὸ χαρακτηριστικὸ, ἀνάμεσα στὶς ἄλλες ἀρετὲς τους: μιὰ παιδικὴ ἀντίληψη. «Τῶν τοιούτων ἦσαν», δηλαδὴ ἦταν πράγματι σὰν τὰ παιδιά.

Μερικοί ἀπ' αὐτοὺς ἤξεραν πολλὰ γράμματα ἢ κατεῖχαν στὴν Ἐκκλησία ὑψηλὰ ἀξιώματα. Ὅλοι ὅμως διακρίνονταν γιὰ τὸ ταπεινὸ τους φρόνημα, τὴν ἀπλότητα τῆς καρδιάς τους, τὴν ἀνεξάντλητη αἰσιοδοξία τους γιὰ τὸν κάθε ἄλλο ἄνθρωπο. Τὸν ἔβλεπαν μέσα στὸ ἡμερο φῶς τοῦ Εὐαγγελίου. Θύμιζαν τὴ μυθικὴ λίμνη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ποὺ μέσα στὰ νερά της φαίνονταν ὅλα τὰ ψάρια χρυσά.

Γιὰ νὰ δῆς τίς θεῖες ἀλήθειες, πρέπει νὰ ἔχῃς καθαρὴ καρδιά. Γιὰ νὰ ἀκολουθῆς τὸν Ἰησοῦ, πρέπει νὰ εἶσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς πονηροὺς ὑπολογισμοὺς. Νὰ εἶσαι δηλαδὴ σὰν τὸ Παιδί.

Γιὰ τὴν ἴδια του τὴν ἀξία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ τί μᾶς διδάσκει μὲ τὸ παράδειγμά του, ὅλοι πρέπει νὰ τρέφουμε—ὅπως καὶ ὁ Κύριος—ὑπέρτατη ὑπόληψη στὸ Παιδί. Νὰ κάνουμε κάθε τι γιὰ τὴν ἀγωγή του. Καὶ νὰ κάνουμε κάθε τι γιὰ τὴν ἐκ μέρους μας μίμησὴ του.

Τὸ Παιδί εἶναι τὸ μεγάλο στόλισμα τῆς Ἐκκλησίας. Τὸ πιὸ ἀκριβὸ τμῆμα της. Οἱ Ἄγγελοι τὸ θαυμάζουν. Οἱ οὐρανοὶ τὸ καμαρώνουν.

Κανένας κόπος δὲν εἶναι περιττός γιὰ νὰ τὸ φυλάξουμε ἀπὸ τίς ἐπιρροὲς τοῦ κακοῦ. Καμμιά θυσία δὲν εἶναι πολλὴ γιὰ νὰ τοῦ ἐξασφαλίζουμε ὑγιὲς ἐκκλησιαστικὸ φρόνημα. Καὶ ὅ,τι ἂν παθαίνει, πρέπει νὰ κάνουμε τὸ πᾶν, ὥστε νὰ τὸ ἀποκαθιστοῦμε.

Γιὰ νὰ εἶναι ἀποδοτικὸ αὐτὸ τὸ μέλημά μας, χρειάζεται νὰ ἀντιγράψουμε στὴ ζωὴ μας τὸ παράδειγμα τοῦ προφήτη Ἐλισαίου. Ὅταν πέθανε τὸ παιδί τῆς Σωμανίτινος, ὁ Ἐλισαῖος τὸ ἀνέστησε. Ἄλλὰ τί ἔκανε γιὰ νὰ τὸ πετύχῃ αὐτό; «Ἔθηκε τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα αὐτοῦ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ» (Δ' Βασ. δ' 34). Ἡ κατήχηση δηλαδὴ πρέπει νὰ γίνεται μὲ μιὰ ιδεώδη ἀντιστοιχία τῆς προσφορᾶς μας πρὸς τίς ἀνάγκες τοῦ Παιδιοῦ. Μὲ κατανόηση, μὲ προσαρμογὴ.

Ἡ Ἐκκλησία ζωοποιεῖ τὴ νεότητα, ὅταν καταλαβαίνει τί θὰ πῆ νεότης. Ὅταν μιλά μὲ κατάλληλο λόγο στὰ παιδιά. Ὅταν τὰ φροντίζει μὲ γνώση τῶν περιπτώσεών τους.

Ἄν τὰ παιδιά δὲν μᾶς ἀκοῦνε, συνήθως δὲν φταῖνε τὰ ἴδια. Εἶναι γιὰ τὸν τοῦ μιλῶμε χωρὶς νὰ τὰ νοιώθουμε. Τὰ μάτια μας

δὲν εἶναι ἀπέναντι στὰ μάτια τους οὔτε τὰ χέρια μας ἐφάπτονται τῶν χειρῶν τους.

Ὅχι μόνο λοιπὸν γιὰ νὰ σώσουμε τὸν ἑαυτὸ μας, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ σώσουμε τὰ παιδιά μας πρέπει νὰ γίνουμε σὰν αὐτὰ. Νὰ ἔλθουμε στὰ μέτρα τους, στὴ νοοτροπία τους, στὸν τρόπο τους.

Αὐτὸ σημαίνει, κατὰ βάση, κατῆχηση. Τὸ στόμα τῆς κατηχήσεως πρέπει νὰ εἶναι προσαρμοσμένο στὸ στόμα τοῦ Παιδιοῦ. Δηλαδή τὸ λεκτικὸ τῆς νὰ εἶναι λεκτικὸ τοῦ Παιδιοῦ. Ἔτσι ζωοποιεῖται ἐν Χριστῷ ἡ νεότης.

Μὲ τὴν κατῆχηση, ἡ παιδικὴ ἡλικία εἰσάγεται στὸ «εἰδέναι τὸ κράτος» τοῦ Θεοῦ, στὴ γνώση δηλαδή, πού, κατὰ τὸν σοφὸ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἶναι «ρίζα ἀθανασίας» (Σοφ. Σολ. ιε' 3).

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

= Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α =

Κ. Γ. Μπόνη, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Συμπόσιον Πατέρων, ἡ καλομένη Β' Ἐπιστολὴ Κλήμεντος Ρώμης πρὸς Κορινθίους.—**Ἐπικαιρα.**—**Εὐαγ. Δ. Θεοδώρου**, Καθ. τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν, Ἡ πρὸ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς Ἑβδομάς. — **Μητροπ. Δράμας Διονυσίου**, Ἀθεράπευτος ἀπιστία. — **Ἀρχιμ. Χριστοδ. Παρασκευαΐδου**, Ὁ μοναχικὸς βίος εἰς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. — **Ἀρχιμ. Παντ. Καθρεπτίδου**, Στασιμότης — Παροδικότης. — **Ἀρχιμ. Τιμοθ. Τριβιζᾶ**, Ποιμαντικὰ μέτρα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ Χιλιασμοῦ. — **Ι. Κ.**, Ὁ ἐπιστήμων Ἠγούμενος. — **Δικαία ἐπιβράβευσις.** — **Πρεσβ. Ἀντ. Ἀλεξίζοπούλου**, Ἐνοριακά, Προσκλητήριον Διακονίας. — **Πρεσβ. Κωνστ. Πλατανίτου**, «Ἐορτολόγιον». — **Ι. Τριάντη**, Ὁ π. Ἰωάννης μοναχὸς Δομβοῦτης, ἕνας σύγχρονος ἅγιος εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **Χρυσάνθης Καραγιαννίδου**, Αἱ ἑλληνίδες μητέρες καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Ἐπανάστασις. — **Ἄνδρ. Νομικοῦ**, Τὸ μήνυμα τῆς Ἀναστάσεως εἰς τοὺς Ψαλμούς. — **Ἀριστ. Ζάγκα**, Διαγραμματικὴ τοῦ κηρύγματος. — **Δημ. Φερούση**, Ἡ Σκέπη τοῦ κόσμου. — **Ν. Ἀρβανίτη**, Ἀπὸ τὸν νόσμο τῶν βιβλίων. — **Νέαι Ἐκδόσεις.** — **Φ.**, Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς, κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες. **Βασ. Μουστάκη**, Ἡ Ἐκκλησία καὶ τὸ Παιδί.

Ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, Ἰασιῦ 1, Ἀθήναι 140.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου Ἰωάννης Μιχαήλ.

Ἀναστασάκη 3 Ζωγράφου. Τηλέφ. 787978.